

บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

นางปฐมา ลีทธิสร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

นางปฐมา สิริธิต

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE SUPERVISORY ROLE OF BASIC SCHOOL ADMINISTRATORS
IN PHANOMTHUAN DISTRICT, KANCHANABURI**

By

Pathama Sitthisorn

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ บทบาทการ
นิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ” เสนอโดย
นางปฐมา สิริสร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)
...../...../.....

47252403: สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปฐมา สิทธิสร : บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ: อ. ดร. ศรียา สุขพานิช. 110 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 โรงเรียน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอน โรงเรียนละ 3 คน รวม 90 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของไวลส์ (Wiles) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างขวัญของครู ด้านผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการพัฒนากุศลกร และด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์กุศลกร

2) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้บริหารควรเป็นที่ปรึกษาแนะนำที่ดี มีความเป็นกันเอง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามัคคี ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ดี เป็นผู้นำทางวิชาการ มีคุณธรรม มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ วางตัวอย่างเหมาะสม มีการติดตาม ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม จัดระบบงาน และวางแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ มีการคัดเลือกบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษา ผู้บริหารควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบและความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารควรสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการนิเทศการสอน สนับสนุนด้านงบประมาณ จัดให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนางาน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

47252403: MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : THE SUPERVISORY ROLE OF BASIC SCHOOL ADMINSTRATORS

PATHAMA SITTHISORN : THE SUPERVISORY ROLE OF BASIC
SCHOOL ADMINSTRATORS IN PHANOMTHUAN DISTIRCT, KANCHANABURI.
INDEPENDENT STUDY ADVISOR : SARIYA SUKHABANIJ, Ph. ,D. 110 pp.

This research aimed to find : 1) the supervisory roles of basic school administrators in Panomtuan district, Kanchanaburi and 2) the suggestions on supervisory roles of basic education administrators at Panomtuan district, Kanchanaburi. The unit of analysis were 30 basic educational schools in Panomtuan district, Kanchanaburi. The respondents were administrators, academic teachers and teachers staff, 3 from each school, with the total number 90. Research instrument was a questionnaire regarding supervisory role of basic education administrators based on Wiles's theory. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation and content anaysis.

The research revealed that :

1) The supervisory roles of basic school administrators in Panomtuan district, Kanchanaburi, as a whole and as an individual was at a high level, ranking from the highest to the lowest : teacher's morale, leadership, human relations, office management, personnel development and recruiting and utilizing personel.

2) The suggestions on supervisory roles of basic school administrators in Panomtuan district, Kanchanaburi. ; human relations : administrators being good mentor, friendly, promote unity, committed to works, and good governance ; leadership : administrators being visionary, academic leaders, good role model, courageous, decisive, good mannered, provide follow up and monitoring, promote staff's involvement in education management ; office management : administrators being creative, perform administrative functions practically, provide clear descriptions of tasks and procedures ; recruiting and utilizing personnel : administrators being supportive, encourage staff to perform the functions according to their ability, recruit personel based on the needs of the school ; teacher's morale : administrators encourage staff's participation in planning, consider staff's merits fairly and justifically, support staff career development ; personnel development : administrators, encourage staff's participation in training, seminar, workshops, continual self development, provide developmental supervision, provide budgetary support, conduct meetings to conclude, sum – up, and improve the tasks.

Department of EducationalAdministration, Graduate School, Silpakorn University, Academic Year 2009

Student's signature

Independent Study Advisor's signature

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ข้อคำถามของการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	13
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	14
บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร.....	14
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา.....	17
การนิเทศการศึกษา.....	19
จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา.....	22
ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา.....	24
หลักการนิเทศของการนิเทศการศึกษา.....	26
กระบวนการนิเทศการศึกษา.....	27
ลักษณะงานนิเทศภายใน.....	29
ทักษะที่จำเป็นที่เกี่ยวกับการเป็นผู้นิเทศภายในสถานศึกษา.....	30
งานนิเทศกับการบริหารการศึกษา.....	31
กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา.....	33
บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร.....	35

บทที่	หน้า
บทบาทการนิเทศของผู้บริหารของไวส์ (Wiles).....	44
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
งานวิจัยในประเทศ.....	46
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	53
สรุป.....	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	57
ระเบียบวิธีวิจัย.....	58
แผนแบบการวิจัย.....	58
ประชากร.....	58
ตัวแปร.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	63
สรุป.....	64
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	65
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.....	68
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.....	75
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	77
อภิปรายผล.....	78

	หน้า
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ.....	92
ภาคผนวก ข หนังสือขอทดลองเครื่องมือ.....	95
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	100
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	102
ประวัติผู้วิจัย.....	110

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2548.....	6
2	แสดงประชากรผู้ให้ข้อมูล.....	59
3	แสดงสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
4	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม.....	68
5	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านมนุษยสัมพันธ์.....	69
6	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านผู้นำ.....	70
7	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการจัด และดำเนินงานใน หน่วยงาน.....	71
8	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์ บุคลากร.....	72
9	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสร้างขวัญของครู.....	73
10	แสดงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการพัฒนาบุคลากร.....	74

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบันที่มีความร่วมมือ มีการแข่งขันสูง มีการพัฒนาอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นคุณภาพ จึงจำเป็นต้องปรับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้มีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น การจัดการศึกษาต้องมีความคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข¹ ดังมาตรา 81 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม²

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพดังหมวด 6 มาตรา 47 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมี การจัดทำรายงานประจำปี เสนอหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีด จำกัด, 2546), บทนำ.

² สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 10 - 16.

และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกล่าวคือ กระบวนการบริหาร เป็นการบริหารจัดการวางตัวบุคลากร ให้ทำงานได้ตรงตามความรู้ความสามารถ กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารและครูร่วมกัน วิเคราะห์หลักสูตร จัดการเรียนการสอน วัดและประเมินผล ส่วนกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ รู้ทันสถานการณ์ นโยบายจัดการศึกษา หลักสูตรและองค์ประกอบต่างๆ สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยการจัดการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจัง³

ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่บริหารการศึกษาในขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่นิเทศ แนะนำ และสนับสนุน ส่งเสริมครู สร้างบรรยากาศ การเรียนการสอนให้ดีขึ้น งานบริหารเป็นงานรวมงานนิเทศเป็นงานหลัก ผู้บริหารจึงต้องเกี่ยวข้องกับทั้งงานบริหารและงานนิเทศ ในขณะเดียวกัน ความสนใจ ความใส่ใจของผู้บริหาร จะทำให้งานนิเทศประสบผลสำเร็จ ในทางปฏิบัติผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้มีการนิเทศภายในบรรลุผลเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวลในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ⁴ กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการ พัฒนาครูให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ตัวนักเรียนมีคุณภาพ⁵ ดังนั้นผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้บริหารในโรงเรียน จะต้องมียบทบาทสำคัญในการนิเทศ

³ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 (กรุงเทพ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), 23.

⁴ ชาติ มณีศรี , การนิเทศการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : บริษัทบูรพาสาส์ จำกัด, 2542) , 53.

⁵ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กองพัฒนามูล, คู่มือผู้บริหารโรงเรียน : การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543) , 3-4.

และจะต้องเป็นผู้นิเทศด้วย เพื่อที่จะนำพาบุคลากรในโรงเรียนไปสู่การปรับปรุง พัฒนาการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามจุดหมาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ที่น่าพอใจ ครูมีความมั่นใจ มีขวัญกำลังใจดีมีความภาคภูมิใจที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การนิเทศการศึกษาในประเทศไทย เริ่มมีขึ้นพร้อม ๆ กับการจัดการศึกษาอย่างมี แบบแผน (formal education) ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่มีชื่อเรียก เป็นอย่างอื่น เช่น การดูแลการควบคุม การตรวจตรา ต่อมาภายหลังได้มีวิวัฒนาการมาเป็นการ นิเทศการศึกษาในปัจจุบันและเป็นลักษณะของการสร้างความร่วมมือในการนิเทศ (cooperative approach) และมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตามยุคตามสมัยต่อเนื่องกันมาตามลำดับทั้งด้านโครงสร้าง ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านความรับผิดชอบของผู้นิเทศ ตลอดจนเทคนิควิธี ศาสตร์แห่งการนิเทศ ไม่ ว่าจะเป็นรูปแบบกระบวนการเทคนิควิธี มีอยู่อย่างมากมายหลากหลาย ซึ่งบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาจเลือกใช้ตามความเหมาะสม การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการจัดการศึกษาซึ่งพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสถานที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในด้านคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการ จัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น⁶ ประกอบกับปัจจุบันพบว่าครูมีภารกิจมากมายจนไม่มีเวลาที่จะศึกษา ค้นคว้าและติดตามวิทยาการใหม่ การนิเทศการศึกษายังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนการ สอน โดยผู้นิเทศจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือครูให้เป็นผู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวะสังคม ที่มีวิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “โลกของการสอนกับโลกของการ นิเทศการศึกษาเป็นธรรมชาติของคู่กัน”⁷ ความก้าวหน้าทางการศึกษาและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น มากมายรวดเร็ว ระบบการศึกษาและหลักสูตรมีความเปลี่ยนแปลง เกิดปัญหาและอุปสรรคในการ ปฏิบัติงานหลายประการ เช่น การนิเทศไม่ทั่วถึง ขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง จากกรณี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติ ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษา ทำให้มีแนวโน้มของการสนับสนุน ส่งเสริม

⁶ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสู่ การเรียนการสอนในศูนย์วิชาการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540), ส่วนหน้า.

⁷ บันลือ พลฤกษ์วัน, การนิเทศภายในโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา พานิช, 2540), 11.

ให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองและพัฒนาตนเองได้ ดังใน หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การนิเทศการศึกษาสามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพนั้นหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน และตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยแจ้งนโยบายดังกล่าว ให้สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดทุกแห่ง ดำเนินการตามแนวคิดที่ว่า การนิเทศภายในเป็นกระบวนการพัฒนาครูให้จัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ตัวนักเรียนมีคุณภาพสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่โรงเรียนเป็นอันดับแรก องค์ประกอบสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลง โดยเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิด และการจัดกระบวนการเรียนการสอน เปลี่ยนพฤติกรรมในการบอกความรู้แก่นักเรียนมาเป็นการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รู้จักคิด รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของตนเอง สามารถคิดเอง ลงมือทำเอง และพัฒนาตนเองไปให้ถึงจุดนั้นตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา⁹ การนิเทศเป็นงานที่เป็นรูปกระบวนการอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมให้มีการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนและปรับปรุงโรงเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนมีความสามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเสริมขวัญและกำลังใจที่ดีเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันภายในองค์กร และการที่

⁸ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี, แผนยุทธศาสตร์การนิเทศเพื่อการพัฒนาการศึกษา, เอกสารลำดับที่ 34 /2541 (กาญจนบุรี : หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ,2541), 12.

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , กระทรวงศึกษาธิการ, มีการนิเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพิเศษ, 2539) , 1.

โรงเรียนจะทำการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อสร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นในการพัฒนาครู และการนิเทศการสอนในอนาคตจะมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำด้านการสอน ให้ความสำคัญต่อการนิเทศการสอน โดยมุ่งเน้นที่การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะแก้ปัญหาในการเรียนการสอน

ปัญหาของการวิจัย

จากความสำคัญของผู้บริหารและการนิเทศดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนประถมศึกษาในขณะนั้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน และถือว่าการนิเทศภายในโรงเรียนน่าจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้สอน และผู้เรียนจึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการให้โรงเรียนจัดการนิเทศภายในทุกโรงเรียน พร้อมทั้งนำผลปัญหาและการดำเนินการนิเทศ จากรายงานการประเมินผลโครงการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าในส่วนของผู้บริหารในฐานะของผู้นิเทศ ไม่เห็นความสำคัญ ไม่ศรัทธา ไม่สามารถดำเนินการนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง การดำเนินการนิเทศภายในไม่เป็นระบบ แต่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความมั่นใจในความรู้ และเทคนิควิธีการนิเทศ ทำให้ความมั่นใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน มีความเข้าใจไม่กระจ่างชัดเจนในการนิเทศ เช่น การวางแผนการดำเนินการ ประเมินผล ติดตามผล มีเจตคติที่ไม่ถูกต้องขาดความรับผิดชอบต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดการวางแผนที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และผู้บริหารย้ายโรงเรียนบ่อย¹⁰ ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีในปีแรก จากการสำรวจพบว่าปัญหาอุปสรรคมีทั้งด้านบุคลากร สื่อ และเครื่องมือนิเทศคือ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ผู้บริหารไม่มีความรู้ในเรื่องการนิเทศอย่างแท้จริง ไม่ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาภายในโรงเรียน รู้สึกว่างานนิเทศเป็นงานของฝ่ายวิชาการ ขาดสื่อการเรียนการสอน และการจัดฝึกอบรม ขาดเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณสนับสนุน ซึ่งจากปัญหาของการนิเทศ นิเทศการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องของการนิเทศภายในสถานศึกษาควรเร่งรัดให้มีการจัดการ

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสู่การเรียนการสอนในศูนย์วิชาการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540), ส่วนหน้า.

นิเทศภายในให้เป็นระบบ ผู้บริหารควรให้ความสนใจ และให้การสนับสนุนมากยิ่งขึ้น¹¹ จากการติดตามผล การดำเนินงานการนิเทศภายในที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึง ปีการศึกษา 2544 ปัญหาที่พบและเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร และครู คือ ผู้บริหารยังขาดความมั่นใจในการนิเทศ ครูแต่ละคนได้รับการนิเทศไม่ต่อเนื่อง¹² ในส่วนของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้ดำเนินการให้โรงเรียนในสังกัด ดำเนินการจัดการนิเทศภายในตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535 ถึง 2539 พบปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนที่สำคัญคือ คณะครูไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการนิเทศ ในปีงบประมาณ 2542 และ 2543 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน ได้ดำเนินการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนด้านการนิเทศภายในโรงเรียน และได้สรุปผลการนิเทศ ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนิเทศ ขาดเทคนิค ไม่แสดงบทบาทของตนเองที่จะปฏิบัติ เพื่อให้ครูได้รับการนิเทศที่สมบูรณ์และต่อเนื่อง¹³ และจากการสรุปผลการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของฝ่ายศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในไม่มีระบบไม่ต่อเนื่องและส่วนหนึ่งไม่ได้มีการนิเทศภายในโรงเรียนทำให้เกิดปัญหาคุณภาพของนักเรียน

จากปัญหาการนิเทศข้างต้น โดยเฉพาะบทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจของครู ปัญหาเหล่านี้หากยังไม่แก้ไข ย่อมส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยรวม ดังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมาย ร้อยละนักเรียนแยกตามเกณฑ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เกณฑ์พอใช้ และปรับปรุง อยู่ในเกณฑ์สูง รายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 44.50 ร้อยละนักเรียนแยกตามเกณฑ์ เกณฑ์ดี 17.06 พอใช้ 38.78 และปรับปรุง 44.17 รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 32.60 ร้อยละนักเรียนแยกตามเกณฑ์เกณฑ์ดี 1.14 พอใช้ 46.83 ปรับปรุง 51.54 รายวิชาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , กระทรวงศึกษาธิการ มีการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพิเศษ, 2539) , 1.

¹² สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี, “แผนปฏิบัติการโรงเรียนปีงบประมาณ 2544,” (อัครา).

¹³ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน, “แผนปฏิบัติการโรงเรียนปีงบประมาณ 2544,” (อัครา).

คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 25.88 ร้อยละนักเรียนแยกตามเกณฑ์ เกณฑ์ดี 0.16 พอใช้ 21.95 ปรับปรุง 97.89 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ปีการศึกษา 2548

จำแนกตามรายวิชา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ชั้น	วิชา	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	คะแนน เฉลี่ย ร้อยละ	S.D.	ร้อยละนักเรียน แยกตามเกณฑ์		
							ดี	พอใช้	ปรับปรุง
ป.3	ภาษาไทย	686	30	13.35	44.50	2.68	17.06	38.68	44.17
ป.6		686	40	15.32	51.06	3.24	28.72	44.31	26.97
ม.3		615	40	20.42	51.05	4.97	11.38	79.02	9.59
ป.3	คณิตศาสตร์	686	30	12.01	40.02	2.72	10.35	53.50	36.15
ป.6		722	40	16.01	40.02	6.28	9.70	49.45	40.86
ม.3		615	40	13.04	32.60	4.56	1.14	46.83	51.54
ป.3	วิทยาศาสตร์	686	30	15.32	51.06	3.24	28.72	44.21	26.97
ป.6		722	40	16.78	41.96	10.64	4.43	65.79	29.78
ม.3		615	40	17.14	43.52	5.74	14.80	68.83	18.37
ป.6	ภาษาอังกฤษ	722	40	13.27	33.17	4.80	2.35	50.28	47.37
ม.3		615	40	10.35	25.88	3.57	0.16	21.95	97.89
ม.3	สังคมศึกษา	615	40	17.21	43.02	4.11	2.44	72.20	25.04

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เอกสารลำดับที่ 5/2549 กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2548 (กาญจนบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 , 2549), 13 – 26.

จากความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นว่ากรณีนี้เป็นงานที่จะต้องดำเนินการ และส่งผลต่อการบริหาร ผู้บริหารคือ ผู้ที่มีบทบาทสูงสุด มีหน้าที่โดยตรง การบริหาร หลักสูตรสู่การปฏิบัติ การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ ยังไม่ได้รับการแก้ไขที่เป็นระบบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญเรื่องบทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ในฐานะที่เป็นผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จึงได้ศึกษา วิจัยบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวนจังหวัดกาญจนบุรี

ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ทราบบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ว่าอยู่ในระดับใด และทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหาร เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ครุมีความพึงพอใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อคำถามของการวิจัยดังนี้

1. บทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับใด
2. ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอย่างไร

สมมุติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยและเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์เชิงสถิติ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยไว้ดังนี้ บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับปานกลาง

ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้นำทฤษฎีเชิงระบบของ แคทซ์ และ คาน (Katz and Kahn) ประกอบด้วย ตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (context) ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาได้ ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกันในการดำเนินงาน องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้ จะทำงานร่วมกันเป็นวัฏจักร¹⁴ โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งในสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียน จึงสามารถวัดในรูปแบบเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วยตัวป้อน (input) ในระบบการศึกษา คือ บุคลากร (man) ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน งบประมาณ (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) และการจัดการ (management) ตัวป้อนเหล่านี้จะถูกแปรเปลี่ยนโดยกระบวนการ (process) ขององค์กร ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศของผู้บริหารให้เป็นผลผลิต (output) ที่มีคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และความพึงพอใจของครู ซึ่งผลผลิตดังกล่าวจะเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้กับโรงเรียนเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารต้องดำเนินการเพื่อกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐาน การนิเทศจึงมีความสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จ จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่ให้การดำเนินการนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่ง นิกเลย์ (Neagley) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศภายในตามปรัชญาในโรงเรียนไว้ดังนี้ 1) ทำงานร่วมกับคณะครูในโรงเรียนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามปรัชญาของโรงเรียน 2) เป็นผู้นำในการวางโครงการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนหลักสูตรและแผนการสอนของโรงเรียน 3) ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาเป้าหมายการสอนให้บรรลุเป้าหมายทุกระดับ 4) ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาปรับปรุงโครงการวัดผล และการประเมินผลของโรงเรียน 5) ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า และส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี 6) ทำงานร่วมกับครูในการกำหนดแผนงานการจัดชั้นเรียน การทำงานรายงานแผนงานการจัดชั้นเรียน การทำงานรายงานการเรียนของนักเรียน 7) สำนวความต้องการของ

¹⁴ Daneil Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organization, 2nd ed. (New York John Wiley & Sons, 1978), 10 – 20.

คณะครูและให้คำแนะนำและนิเทศการเรียนการสอนให้แก่คณะครู 8) รับผิดชอบงานโครงการ นิเทศให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง 9) พัฒนาบุคลากรประจำการในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 10) ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการพัฒนาการศึกษา และแจ้งให้คณะครูได้ทราบ เพื่อที่จะได้ไม่เป็นคนล้าหลัง 11) จัดให้ครูได้แลกเปลี่ยนความเห็นข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ระหว่างครูในโรงเรียนและโรงเรียนอื่น 12) ดำรงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และจัดสิ่งเหล่านั้นให้ครูเมื่อครูต้องการ¹⁵ ลูซิโอ และ แม็คเนล (Lucio and Mc Nell) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศไว้ดังนี้ คือ 1) มีหน้าที่ วางแผนร่วมกับครูเป็นรายบุคคล และเป็นหมู่คณะในการกำหนดนโยบายและจุดหมายในการจัดการศึกษา 2) มีหน้าที่ในการบริหารโดยวินิจฉัยสั่งการประสานงานกำหนดแนวทางที่จำเป็น 3) มีหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยการให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล และเป็นหมู่คณะเพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอน 4) มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรโดยตรงในการกำหนดจุดมุ่งหมายเลือกเนื้อหาวิชา สร้างคู่มือครูและคัดเลือกอุปกรณ์การสอน 5) มีหน้าที่สาธิตการสอนโดยเป็นผู้จัดให้มีการสาธิต การสอนด้วยตนเองในเรื่องวิธีเกี่ยวกับวิธีสอนการใช้อุปกรณ์การสอน รวมทั้งช่วยเหลือด้านอื่นๆ แก่ครูผู้กำลังสอนในชั้นเรียน 6) ทำการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน เช่น การสำรวจ การทดสอบ และศึกษาค้นคว้าแนวคิดต่างๆที่ดี เพื่อเผยแพร่ให้ครูนำไปใช้ในชั้นเรียน¹⁶

กลิคแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross Gordon) ได้ กำหนดการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยงาน 5 งาน คือ 1) การ ให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง (direct assistant to teacher) 2) การพัฒนากลุ่ม (group development) 3) การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) 4) การพัฒนาบุคลากร (staff development) 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research)¹⁷ ส่วนแฮริส (Haris) ได้เสนอองค์ประกอบของ กระบวนการนิเทศไว้ 10 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร (developing curriculum) 2) การ จัดระบบการเรียนการสอน (organizing for instruction) 3) การบริหารงานบุคลากร (personnel administration) 4)การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (providing facilities) 5) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์

¹⁵ Roos L. Neagley, Handbook on Effective Supervision of Instruction. (New Jersey: Prentice – Hall, 1984), 87- - 88.

¹⁶ William H. Lucio and John D. Mc Nell, Supervision in Thought and Action (New York : Mc Graw - Hill, 1979),23 – 25.

¹⁷ Carl D. Glickman, Stephen P. Gordon, and Javita M. Ross – Gordon, Supervision of Instruction : A Developmental Approach, 3rd ed. (Boston : Allyn and Bacon, 1995), 8.

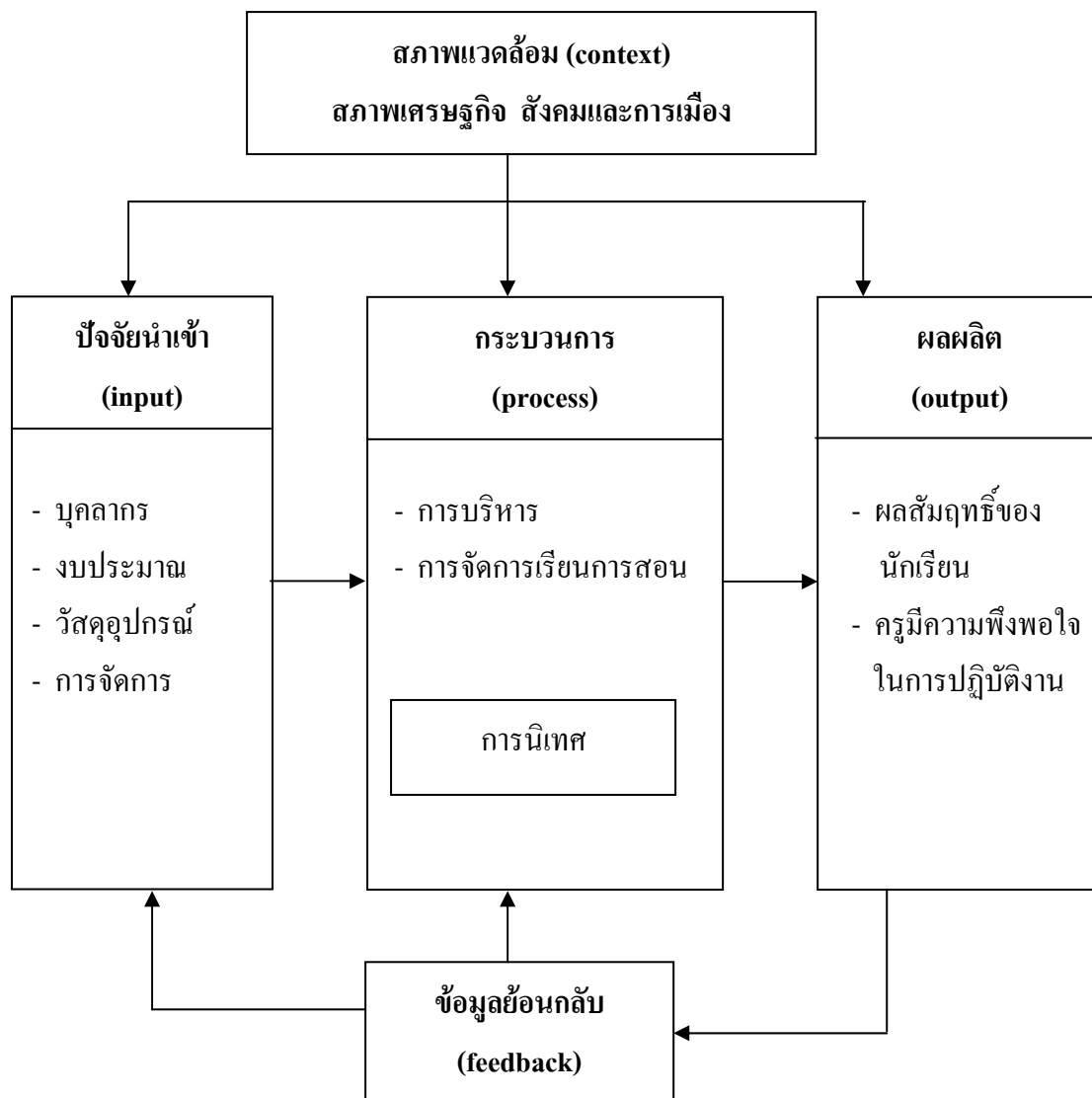
(providing material) 6) การฝึกอบรมครูประจำการ (arranging for in service ducation) 7) การปฐมนิเทศครูใหม่ (oriennting new staff merbers) 8) การบริการพิเศษแก่ครู (relating special service) 9) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (developing public relations) 10) การประเมินผล (evaluation instruction)¹⁸ สำหรับเกลทฮอร์น (Glatthorn) ได้เสนอวิธีการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 4 แบบ คือ 1) การนิเทศแบบคลินิก (clincial supervision) 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (co – operative professional development) 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (self directed development) 4) การนิเทศแบบควบคุมเชิงบริหาร (administrative monitoring)¹⁹ ส่วนไวลส์ (Wiles) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารไว้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ด้านผู้นำ 3) ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน 4) ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร 5) ด้านการสร้างขวัญของครู 6) ด้านการพัฒนาบุคลากร²⁰

จากที่ได้กล่าวมาสามารถนำเสนอข้อบ่งชี้ทางทฤษฎีของการวิจัยตามแผนภูมิที่ 1

¹⁸ Ben M. Harris, Supervisory Behavior in Education, 2nd ed. (Cliffs, NewJersey : Prentice – Hall, 1985) , 10 – 12.

¹⁹ Allan A. Glatthorn, Differentiated Supervision (Washington, D.C. : Association for Supervision and Curriculum Development, 1984), 135 – 148.

²⁰ Kimball Wiles, Supervision for Better School, 5th ed. Eglewood : Cliffs. (New Jerisy : Prentice – Hall , 1983) , 261 – 267.

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L. Kahn , The Social Psychology of Organization , 2nd ed. (New York : John Wiley & sons, 1978) , 10 – 20.

: Kimball Wiles, Supervision For Better School, 3rd ed. Eglewood : Cliffs, . (New Jersey : Prentice – Hall, 1983), 261-267.

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิดของไวลส์ (Wiles) ที่เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารไว้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ด้านผู้นำ 3) ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน 4) ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร 5) ด้านการสร้างขวัญของครู 6) ด้านการพัฒนาบุคลากร

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร
1. ด้านมนุษยสัมพันธ์
2. ด้านผู้นำ
3. ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน
4. ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร
5. ด้านการสร้างขวัญของครู
6. ด้านการพัฒนาบุคลากร

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : Kimball Wiles, Supervision for Better School, 3rd ed. Eglewood : Cliffs. (New Jersey : Prentice – Hall , 1983) , 261 – 267.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรงนั้น จึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหาร ที่ดำเนินการร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ บังเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด รวมทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความก้าวหน้าของครู ประกอบด้วย ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านผู้นำ ด้านการจัดและการดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านการสร้างขวัญของครู ด้านการพัฒนาบุคลากร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอมโนมทน จังหวัดกาญจนบุรี หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 20 โรงเรียน รวมถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 10 โรงเรียน ในอำเภอมโนมทน จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้รายงานได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร

ผู้บริหารหรือผู้นำ ผู้จัดองค์กรหรือหน่วยงาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือใหญ่ หน่วยงานราชการ หรือเอกชนก็ตามย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของหน่วยงานอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดการองค์กรแม้จะไม่ถูกต้องเรียบร้อยอยู่บ้าง ก็อาจได้รับผลงานสูงได้ แต่ถ้าความรู้ ความสามารถหรือพฤติกรรมในการทำของหน่วยราชการนั้นไม่ดี แม้การจัดการจะถูกต้อง และดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหาร ผู้นำหรือหัวหน้างานเป็นแกนหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานเป็นส่วนรวม²¹ โรงเรียนเป็นองค์การสำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูผู้สอน นักการภารโรง และนักเรียน

22

²¹ กิตติมา ปรีดีดิลก, “ผู้บริหารสากลนิยม : มุมหนึ่งของความคิด,” ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารมืออาชีพ เพื่อแข่งขันในเวทีโลก, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2547), 73.

²² นิวัตร นาคะเวช, กลยุทธ์การบริหารเชิงคุณภาพ (กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, 2540), 109.

ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้บริหารสถานศึกษา ตามความหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่งของรัฐและเอกชน²³ หลักการปฏิรูปการศึกษาตามแนวเจตจำนงของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะสำเร็จได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ควรจะมีลักษณะบางประการที่แตกต่างไปจากอดีต และแตกต่างจากผู้บริหารทั่วไป อาทิ²⁴

เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันอยู่ท่ามกลางความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางการจัดการศึกษาทั่วโลกและเป็นบรรยากาศของการแข่งขัน ที่มีการจัดอันดับสถานศึกษาดีเด่นการประกันคุณภาพการศึกษา การมุ่งให้การศึกษาตอบสนองความต้องการของสังคม เป็นต้น เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อผู้บริหารที่จำเป็นต้องคิดใหม่ ทำใหม่ สามารถที่จะรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ ในสังคมเกี่ยวกับความคาดหวังที่คนมีต่อการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ทิศทางการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นวิสัยทัศน์ที่มีความเหมาะสม เจะจงกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง พร้อมกับสามารถจะสื่อสารวิสัยทัศน์ ของสถานศึกษาให้ทีมงานเป็นวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทำทนายจูงใจให้คนที่เกี่ยวข้องพร้อมร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้วิสัยทัศน์นั้นสำเร็จ

เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ การคิดสร้างวิสัยทัศน์ให้สำเร็จ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม ท่ามกลางสภาพความจำกัดของทรัพยากรได้นั้น แท้จริงจำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ ที่กล้าคิดและทำสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่ยึดติดกับวิธีการหรือประสบการณ์เดิมและสามารถปฏิบัติได้จริง เช่น ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะรู้จักสร้างสรรค์ช่องทางให้คนกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมบริหารการศึกษา มีวิธีการใหม่ ๆ ในการระดมทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทุกด้าน สร้างสรรค์การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับการสอน สร้างสรรค์หลักสูตร และกิจกรรมที่ทันต่อสถานการณ์บ้านเมือง เป็นต้น

²³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2542) , 7.

²⁴ กิติมา ปรีดีดิลก, “ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารมืออาชีพ เพื่อแข่งขันในเวทีโลก, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : ข้าวฟาง , 2547) , 59 - 62.

เป็นผู้เปลี่ยนแปลงได้ทันกระแส ในสภาวะที่ผู้บริหารเผชิญการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้ทันสถานการณ์ โดยไม่ทำให้วิสัยทัศน์ภาพรวมล้มเหลว การปรับตัวได้เร็ว ช่วยลดการเสียค่าใช้จ่ายและเวลา หรือโอกาสในการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษาตอบสนองสังคมได้ ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารควรจะเร่งปรับให้ระบบบริหารรองรับการตรวจสอบและประเมินมาตรฐาน รองรับการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน คือ บริหารทั่วไป งบประมาณ บุคลากร และวิชาการ การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาให้ตนเองมีคุณสมบัติเหมาะสมกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

เป็นนักเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ และปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ หมายความว่า ผู้บริหารจะนำการเปลี่ยนแปลงได้ จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์หรือทิศทางการศึกษา ทั้งในเชิงลึก กว้าง และไกล ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เครื่องมือ หรือใช้ปัจจัยที่จะมีส่วนขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้ อาทิ เรียนรู้ที่จะพัฒนาภาวะผู้นำของตน เรียนรู้ที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จได้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ตายตัว

เป็นผู้ที่มอบหมายอำนาจการตัดสินใจ คือ การมอบอำนาจและสิทธิการตัดสินใจ การจัดการ และการดำเนินการต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติภายในขอบเขตงานที่เขารับผิดชอบ เพื่อให้เป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับมอบอำนาจมีอิสระในการคิด การตัดสินใจได้เองบางส่วนตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน โดยไม่ต้องผ่านทุกเรื่องมาที่ผู้บริหารทั้งหมด ผู้บริหารเพียงตั้งกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานไว้ และให้อิสระในการตัดสินใจตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงเป็นความไว้วางใจกันระหว่างผู้บริหาร และผู้รับมอบอำนาจและสิทธิในการบริหารจัดการแต่ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารควรเข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการที่มีความเป็นไปได้ อันประกอบด้วย การพัฒนาการจัดการและการควบคุม โครงสร้าง ระบบ และกระบวนการหลัก ๆ ซึ่งการที่ผู้บริหารมีลักษณะของการเป็นนักกระจายอำนาจเช่นนี้จะมีส่วนทำให้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษานั้นสำเร็จได้รวดเร็วขึ้น

เป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) คือ การจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบอำนาจ เพื่อให้แต่ละคนสามารถทำในส่วนของตนเองได้อย่างเต็มที่ เช่น จัดสรรสื่อและเทคโนโลยีช่วยครูในการพัฒนาการสอน จัดสภาพแวดล้อม ส่งเสริมการเรียนรู้ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและสร้างเครือข่ายหรือช่องทางให้ผู้ปกครองและชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา อยู่ที่ผู้นำสูงสุดในระดับปฏิบัติการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่

มีอำนาจจัดการในระดับรากฐานของการศึกษาของประเทศ หากผู้เรียนที่พึงประสงค์เป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็เป็นปัจจัยป้อนเข้าที่สำคัญปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และคุณภาพของผู้บริหารทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับโรงเรียน มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ หรือ ล้มเหลวของการจัดการศึกษาของโรงเรียน

บทบาท / หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

- 1) จัดให้มีแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประมาณกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา
- 3) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา
- 4) สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้ และสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
- 5) จัดให้มีการนิเทศภายในเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ และ
- 6) ให้มีการประเมิน การนำหลักสูตรไปใช้เพื่อการปรับปรุง พัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

ส่วน กิตติมา ปรีดีดิลก กล่าวว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ ควรทำหน้าที่เป็น ผู้บริหารและผู้นำทางการสอนด้วย โดยจะต้องมีความสามารถ การทำงาน 9 ประการ คือ 1) ประเมินผลการทำงานของครู 2) ตั้งความคาดหวังสูงเกี่ยวกับนักเรียนและครู 3) มีมาตรฐานวิชาชีพสูง 4) จัดให้มีและดำเนินการเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียน 5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลากร 6) จัดสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย 7) พัฒนาแผนพัฒนาโรงเรียน 8) จัดระบบสื่อสารภายในที่ดี 9) เข้มงวดต่อการคัดเลือกผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งครู²⁵

²⁵ กิตติมา ปรีดีดิลก, “Instruction Leadership : บทบาทที่ไม่ควรลืม”, การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, วีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ และสัมมา รธนิตย์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง , 2545) , 154 - 155.

ธีระ รุญเจริญ มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ว่ามี 10 ประการ คือ 1) การเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 3) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก 4) การประสานความสัมพันธ์ 5) ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากร 6) การสร้างแรงจูงใจ 7) การประเมินผล 8) การส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา 9) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 10) การส่งเสริมเทคโนโลยี²⁶ แคมป์เบลล์และคณะ (Campbell and others) ได้เสนอแนะว่า ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมี 6 ด้าน คือ 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน 2) งานหลักสูตรและการสอน 3) งานกิจกรรมนักเรียน 4) งานบริหารบุคคล 5) งานอาคารสถานที่ และ 6) งานธุรการและการเงิน²⁷ ต่อมา คิมโบร (Kimbrough) กล่าวว่าหน้าที่หรือภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมี 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร 2) การบริหารนักเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4) การบริหารงานบุคคล 5) การบริหารอาคารสถานที่ 6) การบริหารชุมชน 7) การจัดองค์การโครงสร้างการบริหารงาน และ 8) การบริหารงบประมาณ²⁸ สำหรับ เซอร์จิโอวานนี และคณะ (Sergiovanni and others) ได้เสนอว่างานบริหารโรงเรียนมีความสำคัญ 8 ประการ คือ 1) งานสัมพันธ์ชุมชน 2) งานกิจกรรมนักเรียน 3) งานหลักสูตรและการสอน 4) งานบริหารบุคลากร 5) งานอาคารสถานที่ 6) งานธุรการ 7) งานพัฒนาบุคลากร และ 8) งานประเมินผล²⁹ ส่วนบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ในการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งได้รับการกระจายอำนาจ ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านบริหารทั่วไป ส่วนขอบข่าย / ภารกิจด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลัก ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ

²⁶ ธีระ รุญเจริญ, “ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ” การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ และสัมมา รชนิตย์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง , 2545) , 36 - 39.

²⁷ Road F. Campbell and others, Introduction to Educational Administration, 5th ed. (Boston : Allyn and Bacon , Inc, 1978) , 116.

²⁸ Ralph B. Kimbrough, Educational Administration, 3rd ed. (New York : Macmillan Publishing Company, 1998), 44.

²⁹ Thomal J. Sergiovanni and others, Educational Governance and Administration (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall, Inc., 1980) , 260.

นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

จากการให้ความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ ที่มีอยู่ และพฤติกรรมนั้นเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ของผู้บริหาร และความคาดหวังต่อผู้บริหาร

การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา (Supervision) เป็นกระบวนการ ซึ่งมีความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น เป็นงานสำคัญสำหรับการบริหาร เพราะการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพจะต้องมีกระบวนการนิเทศที่ดี มีประสิทธิภาพด้วย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญในกระบวนการนิเทศการศึกษา เพราะการนิเทศการศึกษาจะช่วยให้การบริหารงานสำเร็จ งานบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจที่ตรงกัน บุคลากรได้มีการพัฒนา มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ช่วยให้ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้น คำว่า การนิเทศการศึกษา ความหมายเดิมจากประวัติศาสตร์ของการนิเทศการศึกษา คือ การสอนวิชาใดวิชาหนึ่งโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ ซึ่งครูโดยทั่วไปสอนวิชานั้นหรือเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้ดี เพราะไม่ถนัดหรือไม่เคยได้รับการฝึกฝนจากสถาบันฝึกหัดครูมาก่อน มีนักการศึกษา และนักวิชาการหลายคน ได้ให้คำจำกัดความของความหมายไว้หลายลักษณะอย่างหลากหลาย ตามแนวคิดของแต่ละบุคคล ดังนี้ กู๊ด (Good) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศ ที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกแบบ และปรับปรุง

วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ช่วยในการเลือกจัดสรรวัสดุอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงวิธีสอนและช่วยในการประเมินผลการเรียนการสอน³⁰ โอлива (Oliva) กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม³¹ ส่วน มาคส์ และสทูปส์ (Marks and Stoops) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และส่งผลสะท้อนไปถึงการพัฒนานักเรียนด้วย³² แฮร์ริส (Harris) มีความเห็นว่า การนิเทศการศึกษา คือ การที่บุคลากรภายในโรงเรียนได้กระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีจุดประสงค์ให้การดำเนินงานของโรงเรียนเกิดประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน³³ ส่วน เบอร์ตัน และ บรูคเนอร์ (Burton and Brueckner) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย ให้ความเจริญงอกงาม และทำให้เด็กได้มีการพัฒนา³⁴ อัดัม และ ดิกกี (Adams and Dickey) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาเป็นบริการเกี่ยวกับการสอน และการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ เป็นการที่บุคลากรทางการนิเทศทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อเพิ่มผลสำเร็จของการเรียน การสอนไม่มีการใช้อำนาจกับครู แต่เป็นการสนองความต้องการของครู ให้อิสระแก่ครูในการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนเพื่อปรับปรุง การเรียนการสอน³⁵ สำหรับนักศึกษาไทยได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้

³⁰ Carter V. Good, Dictionary of Education, 3rd ed. (New York : McGraw – Hill book Co., 1973) , 539.

³¹ Peter F. Oliva, Supervision for Today s School (New York : Thomas Y. Crowell, 1976) , 7.

³² James Robert Marks, Emery Stoops, and Joyce King Stoops, Handbook of Educational Supervision : A Guide for the Practitioner (Boston : Allyn and Bacon inc., 1978), 14.

³³ Ben M. Harris, Supervisory Behavior in Education, 2nd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall Inc., 1985) , 10 – 11.

³⁴ William H. Burton and Brueckner Lee J, Supervision : A Soial process, 3rd ed. (New York Appieton Centery Co, 1995), 11

³⁵ Harold P. Adams, and Prank G. dickey, Basic Principles of Supervision (New York : American Book Co, 1996), 6.

เช่น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานสู่ความสำเร็จที่คาดหวัง³⁶ ดุสิต ทิวถนอม ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาว่า เป็นการร่วมมือของทุกฝ่าย นับตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษาลงไปจนถึงที่ปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ³⁷ พัฒนาคุณภาพการทำงานของครู และบุคลากรอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการ เพื่อให้การศึกษาของนักเรียนก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา คือ การช่วยเหลือ แนะนำ ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ร่วมดำเนินการควบคุมการดำเนินการนิเทศ สนับสนุนภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ³⁸ สอดคล้องกับ ชารี มณีสรี ที่กล่าวว่า เป็นความร่วมมือกันของบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาครูให้สอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ³⁹ อรสา ห้อยระย้า สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง ผู้นิเทศ หรือผู้บริหารกับผู้รับการนิเทศในอันที่จะส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน⁴⁰

³⁶ กรมวิชาการ, คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้ามาตรฐานการศึกษา : การนิเทศ (กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2540), 2.

³⁷ ดุสิต ทิวถนอม, การนิเทศการศึกษา : หลักการและการปฏิบัติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 255.

³⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการสังเกตการณ์สอน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 5.

³⁹ ชารี มณีสรี, การนิเทศการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : บุรพาสาน , 2542), 201.

⁴⁰ อรสา ห้อยระย้า , “สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการจัดการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2543) , 22.

นอกจากนี้ ชัด บุญมา อดีตศึกษานิเทศก์ 8 ฝ่ายนิเทศงานบริหารและการจัดการศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8 ได้ให้ความเห็นเรื่องหลักการ แนวคิดในการนิเทศการศึกษายุคใหม่ว่า

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาในปี 2542 ที่กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยการกำหนดให้โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาแล้ว มีการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือปรับปรุงมาตรฐานให้สูงขึ้นพร้อมที่จะรับการประเมินภายในและภายนอก ความหมายของการนิเทศการศึกษาจึงควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงควรจะได้แก่ เพื่อสนับสนุนส่งเสริม กระตุ้นให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาทุกฝ่ายเป็นรายบุคคล หรือหลายคนร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิรูปวิธีการจัดการเรียนการสอน วิธีการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความสำเร็จตามมาตรฐานใด ๆ ของโรงเรียนและของบุคลากรของโรงเรียนให้สูงขึ้น และรักษาไว้ได้อย่างต่อเนื่องด้วยความเต็มใจ

ความหมายของการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การปรับปรุงการเรียนการสอน การพัฒนาครูผู้สอนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ ด้วยความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้นิเทศกับครู ผู้รับการนิเทศ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ครูได้พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มีผู้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

กูด (Good) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศไว้ว่า เพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพและการพัฒนาตนเองในเรื่องการเลือกและปรับปรุงจุดประสงค์การสอน สื่อการสอน วิธีการสอน และประเมินผลการเรียน⁴¹

กวิน (Gwynn) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือครูให้เข้าใจนักเรียนดีขึ้น
2. เพื่อช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

⁴¹ Cater V. Good, Dictionary of Education, 3rd ed. (New York : McGraw – Hill book Co., 1973), 574.

3. เพื่อช่วยครูในการจัดหาและเลือกอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียน การสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

4. ช่วยให้ผู้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

5. สร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความรู้ ความสามารถพิเศษและประสบการณ์ของเขามาใช้ให้เป็นประโยชน์ สามารถแนะนำคำปรึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียนได้

6. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักการประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

7. กระตุ้นให้ครูรู้จักการประเมินผลงานของตนเอง

8. ช่วยให้ผู้ครูมีความรู้สึกว่าได้รับผลสำเร็จ มีความอบอุ่นใจ ปลอดภัยและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

9. กระตุ้นให้ครูร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตร ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

10. ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียนและเด็ก⁴²

บริกส์ และจัสแมน (Briggs and Justman) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษามีดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ครูเห็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาเด่นชัดขึ้น สถานศึกษาได้รู้วิธีทางสู่จุดหมาย

2. ช่วยให้ผู้ครูเข้าใจปัญหา ความต้องการของเด็ก และวิธีให้เด็กแก้ปัญหานั้นได้

3. ช่วยสร้างความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยให้แก่เด็ก

4. ช่วยให้ผู้ครูมีขวัญดี ร่วมกันทำงานอย่างมีความสุข และบรรลุผลร่วมกัน

5. ช่วยค้นหา และพัฒนาความสามารถของครู

6. ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการสอนให้แก่ครู

7. ช่วยเหลือในการปฐมนิเทศครูใหม่

8. ช่วยให้ผู้ครูสามารถประเมินตนเอง และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

9. ช่วยให้ผู้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน และหาทางช่วยเหลือนักเรียน

10. ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

11. ช่วยชุมชนให้เข้าใจในปัญหาของสถานศึกษา เพื่อจะได้ร่วมมือกันแก้ปัญหา

12. ช่วยป้องกันมิให้ชุมชนเข้าใจผิด และใช้ครูโดยไม่มีเหตุผลอันควร⁴³

⁴² Minor J. Gwynn, Theory and Practice of Supervision (New York : Dodd, Mead & Company, 1974), 27 – 3.

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ดังกล่าวสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมาย ที่จะช่วยเหลือให้บุคลากรในโรงเรียนได้ปรับปรุงตนเอง ด้านการสอน บุคลิกภาพ ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูมีความพึงพอใจและแนวทางในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้เรียนมีคุณภาพ ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อโรงเรียน ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสม ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลง ที่เพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมและโลกยุคปัจจุบัน เป็นการช่วยแก้ไขปัญห อุปสรรคที่เกิดขึ้น ช่วยให้ครูได้พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

วัชร่า เล่าเรียนดี กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องอาศัยการดำเนินงานที่เป็นระบบ ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการ จึงควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ให้ขวัญกำลังใจ และร่วมมือกับบุคลากรภายในโรงเรียน ตลอดจนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นคนทันโลก ทันเหตุการณ์ และพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นสมาชิกของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี⁴⁴

ปรีชา นิพนธ์พิทยา ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลที่ประกอบอาชีพครูได้รับการศึกษาต่อระหว่างประกอบอาชีพ การศึกษาดังกล่าวจะผ่านศึกษานิเทศก์ และศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้ประสานให้ครูได้รับการฝึกฝนทั้งทางทักษะ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังกล่าวว่าสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ในสภาพต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง แนวคิดในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเกิดขึ้นใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นที่ครูจะต้องติดตามศึกษาให้มีความรู้อยู่เสมอ แต่เนื่องจากภาระหน้าที่ในการสอนมีอยู่มาก ศึกษานิเทศก์จึงต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้ และความ

⁴³ Thomas H. Briggs. and Joseph Justman, Improving Instruction Through Supervision (New York : Macmillan Co, 1995), 460 – 461.

⁴⁴ วัชร่า เล่าเรียนดี, “การนิเทศการสอน,” เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 432412 สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541, 130. (อัคราณา).

จำเป็นในการรักษามาตรฐานทางการศึกษา ศักยานิเทศก์เป็นผู้ดูแลด้านนโยบาย และมาตรฐานทางการศึกษาให้ดำเนินไปตามเกณฑ์ที่หน่วยเหนือกำหนด⁴⁵

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กล่าวว่า ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา เพราะเป็นการนิเทศเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยรู้เท่าทันสถานการณ์ สถานการณ์ นโยบายการจัดการศึกษา หลักสูตรและองค์ประกอบต่าง ๆ ทางการจัดการศึกษา ซึ่งความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สาขาวิชาการ ความรู้ นวัตกรรมทางการศึกษา หลักสูตร นโยบายในการจัดการศึกษา ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง
2. สภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมปรับเปลี่ยนไป
3. นิเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษา เพื่อป้องกันการจัดการศึกษาที่อาจผิดพลาด เพื่อก่อให้เกิดวิธีการจัดการศึกษาใหม่ ๆ และเพื่อสร้างสรรค์การจัดการศึกษาแนวใหม่
4. เพื่อยกระดับมาตรฐานทางการจัดการศึกษาให้ทัดเทียมกัน⁴⁶

จากความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้ในการพัฒนาครู เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ แนวทางใหม่ ๆ สร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้

หลักการของการนิเทศการศึกษา

⁴⁵ ปรีชา นิพนธ์พิทยา, มิติใหม่การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา (กรุงเทพมหานคร : ชีรพงษ์การพิมพ์, 2540), 16.

⁴⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, หน่วยศึกษานิเทศ, คู่มือการนิเทศในโรงเรียนเอกชนโดยการสังเกตการณ์สอน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 7.

หลักการของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นการส่งเสริม สร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ร่วมกับครูอาจารย์ โดยมีกระบวนการนิเทศเพื่อให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพ เป้าหมายของหลักสูตรการดำเนินการศึกษาบรลัทธิประสงศ์ ดังที่นักการศึกษาได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักการไว้ ดังนี้

มาร์คส์ (Marks) ให้หลักเบื้องต้นของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นเรื่องหนึ่งของโปรแกรมการศึกษา
2. ครูทุกคนต้องการ และมุ่งหวังจะได้รับการช่วยเหลือด้านการนิเทศ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน
3. การนิเทศการศึกษาคควรถูกปรับให้ตรงกับความต้องการของบุคลากร แต่ละคนของโรงเรียน
4. การนิเทศช่วยจำแนกและประกาศความต้องการของบุคลากรเพื่อให้เกิดผลดี
5. การนิเทศช่วยให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาแจ่มชัดยิ่งขึ้น
6. การนิเทศช่วยปรับปรุงทัศนคติและสัมพันธภาพของมวลสมาชิกของคณะบุคคลในโรงเรียนและพัฒนาในด้านความรู้สึกร่วมกันในด้านดี
7. การนิเทศการศึกษาจะต้องช่วยการจัดและบริหารกิจกรรมร่วมหลักสูตรซึ่งจัดสำหรับนักเรียน
8. ความรับผิดชอบในการปรับโครงการนอกจากนิเทศในโรงเรียนนั้นจะต้องเป็นหน้าที่ของครูเพื่อชั้นเรียนและผู้บริหารรับผิดชอบทำเพื่อโรงเรียน
9. ต้องจัดงบประมาณด้านการนิเทศไว้ในงบประมาณประจำปี
10. การวางแผนการนิเทศระยะสั้นและระยะยาวจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม
11. ต้องมีคณะบุคคลเป็นผู้บริหารโครงการนิเทศ
12. การนิเทศการศึกษาควรจะช่วยให้การแปลและนำเอกสารค้นพบทางการวิจัยทางการศึกษาใหม่ๆ มาใช้
13. การจัดประสิทธิผลของโครงการนิเทศควรจะทำโดยผู้ที่ร่วมในโครงการและมีส่วนร่วมช่วยเหลือ

ฟรานเซท (franceth) ให้ข้อเสนอแนะถึงหลักการนิเทศการศึกษาโดยเน้นในด้านบทบาทของผู้นำกลุ่ม กล่าวโดยสรุป มี 4 ประการดังนี้

1. การนิเทศจะให้ผลสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งได้พิจารณา

ตกลงร่วมกัน โดยคณะครูและศึกษานิเทศก์

2. การนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครู ก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้อง และมีเหตุผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือ ต้องให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าจะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในเรื่องใดจึงจะเป็นที่ต้องการของเขา

3. การนิเทศการศึกษาที่ดี จะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง กระตุ้น และสร้างความเข้าใจอันดีต่อการช่วยเหลือนคร และต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

4. การนิเทศการศึกษาจะให้ผลควรใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหา ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน⁴⁷

จากหลักการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย จำเป็นต้องมีการวางแผนงานอย่างมีระบบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ขวัญและกำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถเดิมตามศักยภาพ

กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษานิเทศการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นสำคัญยิ่งที่ผู้นิเทศจะต้องกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการนิเทศ การนิเทศมีลักษณะปฏิบัติเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ คือ ต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ และต่อเนื่องสำหรับใช้เป็นแนวทางไปสู่เป้าหมาย ซึ่งในเรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษากลายในโรงเรียน ได้มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะไว้หลายท่าน เช่น

แฮร์ริส (Harris) เสนอกระบวนการนิเทศไว้ 6 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินสภาพการทำงาน (assessing) เป็นการศึกษาสภาพต่าง ๆ ในปัจจุบันเพื่อนำมาเป็นข้อมูลที่กำหนดถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง

2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมายจุดประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ

3. การออกแบบวิธีทำงาน (designing) เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

⁴⁷ Jane Franseth, Supervision as Leadership (New York : Row perterson Co, 1962), 23 – 28.

4. การจัดสรรทรัพยากร (allocating resources) เป็นกระบวนการแบ่ง และกำหนด ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. การประสานงาน (co-ordinating) เป็นกระบวนการเกี่ยวข้องกับคน เวลา วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลสำเร็จ

6. การชี้นำในการทำงาน (directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติเพื่อให้ เกิดสภาพที่เหมาะสม อันจะสามารถบรรลุผลในการเปลี่ยนแปลง⁴⁸

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกระบวนการนิเทศไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อกำหนดปัญหาและความต้องการดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลด้านคุณภาพต่าง ๆ 2) สำรวจและประเมินความต้องการของครู 3) จัดลำดับความสำคัญของ ปัญหา 4) วิเคราะห์สาเหตุและลำดับความสำคัญ

2. การวางแผน นำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุแห่งปัญหามา กำหนดกิจกรรม และแนวทางแก้ปัญหาโดยเขียนเป็นโครงการประกอบด้วยหลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ทรัพยากร ผลที่คาดหวัง

3. การปฏิบัติการณ์นิเทศ เป็นการดำเนินตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศ เพื่อให้ การปฏิบัติเรียบร้อย ผู้นิเทศควรดำเนินการ ดังนี้ 1) เตรียมพร้อมก่อนการนิเทศ ควรประชุมครู ชักซ้อมความเข้าใจ 2) ปฏิบัติการณ์นิเทศ ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ รับทราบปัญหาและ นำมาพิจารณาช่วยเหลือและคำนึงถึงขวัญกำลังใจของครู

4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ กำหนดไว้⁴⁹

กระบวนการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนของ การดำเนินงานนิเทศอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุน การ เรียนการสอนให้ดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะงานนิเทศภายในสถานศึกษา

⁴⁸ Ben M.Harris, Supervisory Behavior in Education, 2nd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall Inc., 1975), 14 – 15.

⁴⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ชุดสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540), 26.

งานนิเทศที่ปฏิบัติกันมีอยู่มากมายหลายชนิด แฮริส (Harris) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (development curriculum) ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการวางโครงสร้างหลักสูตร ทำประมวลการสอน โดยกำหนดตัวผู้สอน โครงการสอนวัน เวลา สถานที่ และวางแผนวิธีสอน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานและบรรจุหน่วยวิชาต่างๆ ลงในการสอน

2. การจัดระบบการสอน (organizing for instruction) เป็นการจัดระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดตารางสอน

3. การคัดเลือกบุคลากร (staffing) โดยเลือกสรรให้เหมาะสมกับงาน มีการสรรหาการสอบคัดเลือกและการเก็บรักษาทะเบียนเกี่ยวกับตัวบุคลากร

4. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (providing facility) เช่น การออกแบบและจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอนรวมถึงการจัดวางแผนอาคารเรียนที่ถูกต้อง มีการแนะนำให้ผู้สอนสามารถหยิบสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นมาใช้ได้ง่าย

5. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน (providing materials) ตรวจสอบและต้องเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการสอน

6. จัดอบรมครูประจำการ (arranging for in-service education) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ครูประจำการ อันจะส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพทางด้านวิชาการยิ่งขึ้น

7. จัดปฐมนิเทศครูใหม่ (orienting new Staff members) เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลต่างๆ ให้รู้และเข้าใจในสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เป็นการลดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อันจะทำให้งานประสบผลสำเร็จมากขึ้น

8. จัดบริการพิเศษที่เกี่ยวกับการสอน (relating special service) รวมทั้งบริการต่างๆ ที่ช่วยในการสอน ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

9. การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน (developing public relation) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้ชุมชนทราบ แสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชน ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

10. งานประเมินผล (evaluation) จัดให้มีการประเมินผลทางการเรียนการสอน เพื่อหาจุดอ่อนที่จะได้ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหมายถึง การวางแผน การสร้าง

เครื่องมือ การจัดดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผล และการตัดสินใจ

เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนด้วย⁵⁰

ทักษะที่จำเป็นที่เกี่ยวกับการเป็นผู้นิเทศภายในสถานศึกษา

ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีทักษะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับการนิเทศ และงานนิเทศบรรลุเป้าหมาย

โรเบิร์ต แอล แคตซ์ (Robert L. Katz) ได้เสนอทักษะพื้นฐานที่จำเป็น 3 ทักษะ คือ

1. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) หมายถึง ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการดำเนินการหรือเทคนิคทักษะทางด้านเทคนิคนี้ครอบคลุมถึงความรู้ ความชำนาญพิเศษ ความสามารถเชิงวิเคราะห์ในสาขาวิชานั้น ๆ และความคล่องแคล่วในการใช้ฝีมือและเทคนิควิธีการในศาสตร์เฉพาะอย่าง

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) หมายถึง ความสามารถของผู้นิเทศที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ในฐานะสมาชิกภายในกลุ่ม และสามารถในการสร้างความพยายามร่วมกันให้เกิดขึ้นในขณะทำงานด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นการทำงานกับคน (Working with People) ส่วนทักษะด้านเทคนิคเป็นการทำงานกับสิ่งของ (Working with Things)

3. ทักษะด้านคตินิยม (Conceptual Skill) หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นภาพรวมทั้งหมดขององค์การ กล่าวคือ สามารถที่จะมองเห็นว่างานด้านต่าง ๆ ภายในองค์การนั้นขึ้นอยู่กัน ซึ่งกันและกันอย่างไร และการที่มีการเปลี่ยนแปลงในบางส่วนจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นโดยทั้งหมดอย่างไร⁵¹

ซารี มณีสรี กล่าวถึงความรู้ 4 ประการ และทักษะ 4 ทักษะของผู้นิเทศไว้ ดังนี้
ความรู้ 4 ประการ ได้แก่

ความรู้ที่หนึ่ง ว่าด้วยการจัดการ (Business Management)

ความรู้ที่สอง ว่าด้วยพฤติกรรมของมนุษย์ (Human Behavior)

ความรู้ที่สาม ว่าด้วยหลักสูตร (Curriculum Development Implementation)

ความรู้ที่สี่ ว่าด้วยการพัฒนาองค์การ (Organization Development)

⁵⁰ Ben M Harris, Supervision Behaviour in Education, 3 rd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1990), 13-14.

⁵¹ Robert L Katz, Skills of an Effective Administrator (Harvard Business Review Vol. 33, 1978), 101.

ทักษะ 4 ทักษะ ได้แก่

1. ทักษะในทางเทคนิค (Technical – managerial Skill) คือ ทักษะในด้านการเงิน บัญชี และการจัดหา (การซื้อและการจ้าง) งานบริหารบุคคล ระเบียบสารบรรณการจัดระบบงาน

2. ทักษะในการครองคน (Human – managerial Skill) คือ ทักษะในการกระตุ้น หรือจูงใจให้ทำงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ การติดต่อประสานงาน การแสดงสภาพผู้นำ การรู้จักประนีประนอม การสร้างขวัญ

3. ทักษะในการจัดการศึกษา (Technical – educational Skill) คือ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของหลักสูตร และของวิชา

4. ทักษะในการสร้างความคิด (Speculative – creative Skill) คือ ทักษะในการคาดการณ์ล่วงหน้าในลักษณะที่สามารถให้องค์การปฏิบัติงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบได้อย่างสมบูรณ์ และมีบริการที่สนองความต้องการได้ ซึ่งเป็นภาระกิจหน้าที่ของผู้นำในอันที่จะช่วยเหลือในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล⁵²

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กล่าวถึง ทักษะผู้นำว่า ผู้นำควรเป็นผู้มี ทักษะ 4 ประการ คือ

1. ทักษะทางธุรการ
2. ทักษะทางวิชาการ
3. ทักษะเชิงมนุษย์
4. ทักษะทางการบริหาร

ผู้นำที่มีทักษะดังที่กล่าวมา จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศภายในหน่วยงาน และองค์กรประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง

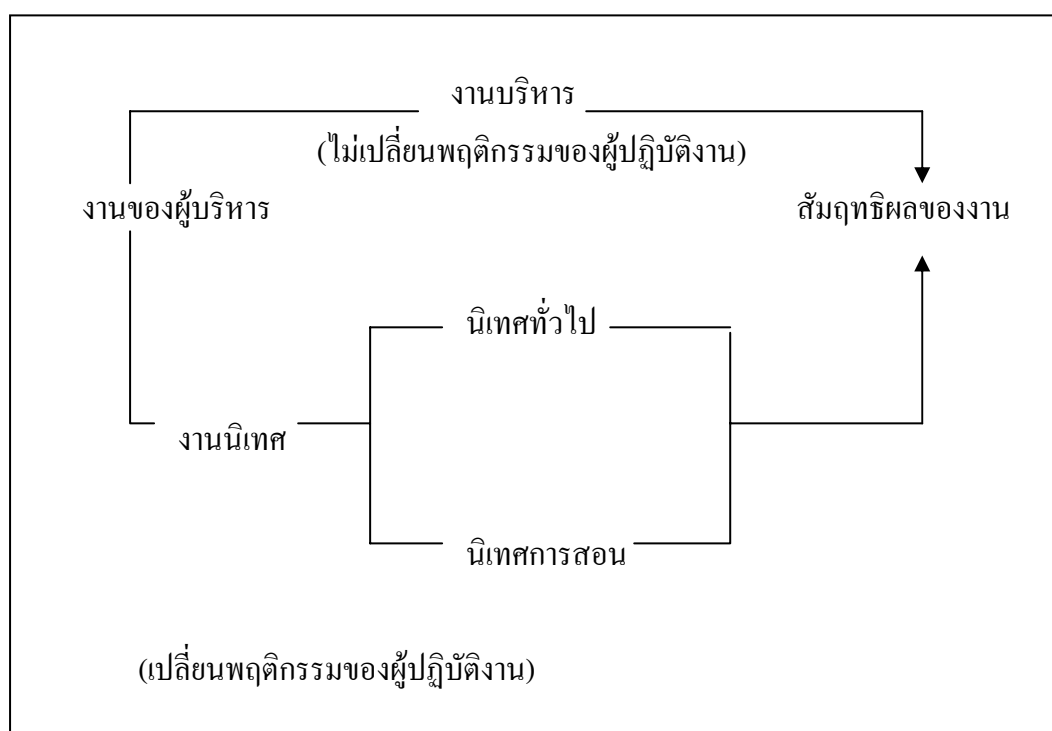
งานนิเทศกับการบริหารการศึกษา

งานนิเทศการศึกษา ถือเป็นงานหลักที่ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการบริหาร กลิคแมน (Glickman) ได้กล่าวว่า ภารกิจของผู้บริหารในการนิเทศภายใน คือ

1. การช่วยเหลือครูโดยตรง

⁵² ชารี มณีศรี , การนิเทศการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์, 2540),

2. การพัฒนากลุ่ม
3. การพัฒนาหลักสูตร
4. การพัฒนาทีม
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ⁵³

แผนภูมิที่ 3 งานของผู้บริหารการศึกษา

ที่มา : สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ (กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2534), 30.

กิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา

⁵³ Carl D. Glickman, Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross – Gordon, Supervision of Instruction : A Development Approach, 3 rd ed. (Boston : Allyn and Bacon, 1995), 8-9.

การปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนที่ให้ผู้รับการนิเทศบรรลุเป้าหมายได้นั้น ผู้นิเทศ จำเป็นที่จะต้องเฝ้าหาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งแฮริส (Harris) ได้กล่าวไว้ คือ

1. การบรรยาย (lecturing) เป็นกิจกรรมที่ใช้แพร่หลายในการพัฒนาครู เช่น การอบรม สัมมนา การประชาสัมพันธ์กับชุมชน และการปฐมนิเทศงานของครูใช้ได้ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย ไม่เหมาะสมสำหรับจุดประสงค์ในการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และ พฤติกรรมต่าง ๆ

2. การบรรยายที่มีสื่อประกอบ (visualized lecturing) จะช่วยให้ผู้ฟังมีความสนใจ มากขึ้น กิจกรรมประเภทนี้เหมาะสำหรับการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งก็จะได้ผลดีพอสมควร

3. การบรรยายเป็นกลุ่ม (panel presenting) สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การประชุมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ จะประกอบด้วยสมาชิกหลายคนที่มีปฏิสัมพันธ์กัน กิจกรรมนี้จะสูงขึ้นมากกว่าการบรรยาย

4. การดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (viewing film or television) เป็นการเสนอข้อมูล โดยใช้สื่อทางตา ใช้ได้ดีกับสมาชิกกลุ่มเล็ก หรือรายบุคคล

5. การฟังเทป วิทยุ โทรทัศน์ และจานเสียง (listening to tape, radio or recordings) เป็นกิจกรรมที่ช่วยถ่ายทอดแนวความคิดจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือหลาย ๆ คนก็ได้ เพื่อสร้างความเข้าใจ และพัฒนาทักษะต่างๆจากประสบการณ์ที่ได้รับ

6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (exhibiting materials and Quipment) เป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาวัสดุต่าง ๆ จะมีคุณค่ามากเมื่อนำไปใช้ควบคู่กับกิจกรรม ชนิดอื่น ๆ จัดว่าจะอยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนข้างไปทางต่ำ

7. การสังเกตภายในห้องเรียน (observing in classroom) เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้ทราบถึงจุดดีจุดอ่อนของบุคลากรนำมาเป็นประโยชน์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

8. การสาธิต (demonstrating) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เห็นการดำเนินการ คล้าย สถานการณ์จริง ประสบการณ์ที่ได้จากการสาธิตจะอยู่ในระดับปานกลาง

9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interviewing) เป็นกิจกรรมที่มีจุด ประสงค์หลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการ กิจกรรมนี้จะมีคุณค่าสูงพอสมควร มีผลต่อ ประสบการณ์ในระดับปานกลาง

10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง (focused interviewing) เป็นกิจกรรมสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง โดยทำการสัมภาษณ์เฉพาะบางสิ่งบางอย่างที่ผู้ตอบมีความสามารถจะตอบได้เท่านั้น

11. การสัมภาษณ์แบบไม่นำทาง (non – directive) เป็นการรับข้อมูลจากครูหรือผู้มี

ปัญหาอภิปรายสิ่งต่าง ๆ ในทัศนของตนเอง เป็นการระลึกถึงข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน หรือคาดการณ์ในอนาคตเพื่อประเมินตนเอง หรือตัดสินใจว่าตนเองจะทำในลักษณะใด ส่วนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง

12. การอภิปราย (discussing) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มขนาดเล็ก และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง

13. การอ่าน (reading) การอ่านในเชิงของกิจกรรมการนิเทศที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย กิจกรรมนี้จะมีคุณค่ามากขึ้น หากดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีการอภิปรายหลังจากการอ่านเสร็จสิ้นลงไปแล้ว

14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (analyzing and calculating) กิจกรรมชนิดนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้นิเทศ

15. การระดมสมอง (brainstorming) เป็นกิจกรรมกลุ่มซึ่งแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นออกมาและจะไม่มีอภิปราย ไม่มีการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด บรรยากาศในการระดมสมองจะต้องเป็นไปในทางที่ดี ไม่มีอคติต่อแนวคิดของบุคคลใดทั้งสิ้น

16. การบันทึกวิดีโอและถ่ายภาพ (videotaping and photographing) กิจกรรมนี้ให้ผลดีในการนิเทศการศึกษา สามารถบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้และสามารถฉายซ้ำ ลบ และนำมาใช้ใหม่ กิจกรรมนี้มีประโยชน์มากในการจัดนิทรรศการ หรือจัดทำภาพประกอบในการจัดทำรายงาน ประเมินผลในเรื่องต่าง ๆ แต่มีข้อจำกัดเรื่องทักษะในการใช้อุปกรณ์ของผู้นิเทศเอง

17. การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (instrumenting and testing) กิจกรรมนี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบแสดงความคิดเห็น แบบประเมิน เจตคติ และเครื่องมืออื่นๆ เครื่องมือเหล่านี้มักจะนำไปใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การอภิปราย การแสดง บทบาทสมมุติ การสัมภาษณ์ การสังเกต

18. การประชุมกลุ่มย่อย (buzz – sessions) เป็นกิจกรรมประชุมกลุ่ม เพื่ออภิปรายในหัวข้อเรื่องที่จำเพาะเจาะจง โดยมีการกำหนดโครงสร้างน้อยที่สุด มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากที่สุด

19. การพาไปทัศนศึกษา (field trip) กิจกรรมนี้เป็นการเดินทางออกจากโรงเรียนไปสถานที่แห่งอื่นเพื่อการศึกษาดูงาน ที่สัมพันธ์กับงานที่ตนได้ปฏิบัติอยู่ กิจกรรมนี้จะได้รับประโยชน์ในเชิงเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้ร่วมกิจกรรม ประสบการณ์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

20. การเยี่ยมเยียน (intervisiting) เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคคลสามารถเชื่อมโยงการ

พูดและการแสดงบทบาทสมมุติได้ ใช้กับการศึกษาทุกระดับชั้น ในการนิเทศการศึกษา ปัญหาของครูสามารถนำมาแสดงบทบาทสมมุติได้ กิจกรรมนี้มีผลต่อประสบการณ์ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง

21. การเขียน (writing) เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกเรื่อง กิจกรรมนี้มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม กิจกรรมการเขียนจัดเป็นกิจกรรมที่ทำให้ประสบการณ์ระดับสูง เพราะก่อให้เกิดการปรับปรุงความเข้าใจทั้งผู้เขียนและผู้อ่านทั้งสองฝ่าย

22. การปฏิบัติตามคำแนะนำ (guided practice) กิจกรรมนี้ใช้ได้กับรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็ก เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง กิจกรรมนี้เหมาะสมในการพัฒนาทักษะ และแก้ปัญหารายบุคคล แต่มีปัญหาด้านการสิ้นเปลืองมาก และจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมจึงจะได้ผลดี⁵⁴

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร

การนิเทศการศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยดั้งเดิมมาจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่เดิมนั้นการจัดการศึกษาเป็นลักษณะที่ไม่มีแบบแผน มีจุดประสงค์เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ จึงไม่มีการนิเทศการศึกษา ต่อมา มีการจัดการศึกษาในวังและในวัด การเรียนการสอนเป็นการควบคุม ดูแลไม่ใช้การนิเทศจนถึงสมัยฟื้นฟูการศึกษา พ.ศ. 2411 – 2475 หรือสมัยปฏิรูปการศึกษา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาได้เปลี่ยนมาเป็นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาในสมัยนี้เป็นการตรวจตราเชิงบริหาร (Administrative Inspection) ซึ่งเป็นการตรวจดูความก้าวหน้าของนักเรียน ดูผลการเรียนของนักเรียน สังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน เพื่อดูวิธีการสอน ว่าสอนถูกต้องตามหลักสูตรหรือไม่ และประเมินผลการทำงานของครู เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ครู ไม่ค่อยสบายใจนัก และมักเข้าใจว่าเป็นการจับผิดหาข้อบกพร่องในการทำงาน ดังนั้น เมื่อทราบว่าจะมีการตรวจหรือมีการเยี่ยมชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ครูก็จะ

⁵⁴ Ben M Harris, Supervision Behaviour in Education, 3 rd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1990), 16 – 17.

มีการเตรียมการต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า มีการชักชวนนักเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน และจัดวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มิใช่เกิดขึ้นเป็นปกติประจำวัน แต่เป็นการกระทำเพื่อให้ผู้บริหารพึงพอใจ⁵⁵

ต่อมามีการพัฒนาการศึกษาแนวคิดในการบริหารจัดการโรงเรียนก็เปลี่ยนไป ครูส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงขึ้น ได้รับการปฏิบัติด้วยดี จากผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมในงานของโรงเรียนมากขึ้นกว่าแต่ก่อนนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากผู้บริหาร (Administrator) ที่ใช้การตรวจตรา (Inspection) แต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นผู้นำทางการสอน (Instructional leader) ที่ใช้การนิเทศ (Supervision) ซึ่งเป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือแทนที่จะตรวจตราแต่อย่างเดียว ดังที่มีการกล่าวว่า “ผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้นิเทศ (The principal as a supervisor)” แนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องสวมหมวกสองใบและทำงาน 2 หน้าที่ (Twin function) คือ หน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leader or academic leader) และหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน (School administrator)⁵⁶

งานนิเทศการศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามาตั้งแต่การจัดการศึกษาพัฒนาเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนจนถึงในปัจจุบัน งานนิเทศมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น สืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการศึกษา ความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยี ที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาภายในโรงเรียนที่หลากหลาย ผู้บริหารในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา ต้องมีบทบาทสำคัญด้านงานนิเทศการศึกษา เพราะเป็นทั้งผู้ให้การนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นได้มีการพัฒนา มีขวัญกำลังใจ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญ สนใจและเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทการนิเทศ ดังนี้

⁵⁵ คุสิต ทิวถนอม, การนิเทศการศึกษา หลักการและการปฏิบัติ (นครปฐม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 194 – 195.

⁵⁶ วาสนา คงมั่น, “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), 72.

1. ต้องถือว่าการนิเทศการศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของตน แต่การปฏิบัติอาจจะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทนได้
2. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน
3. ร่วมประชุมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียนกับผู้นิเทศ และครูโดยอยู่ในฐานะประธานของคณะทำงาน
4. พิจารณานุมัติโครงการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบาย และแผนงานของโรงเรียน
5. เป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ขวัญ และกำลังใจแก่ผู้ดำเนินโครงการ
6. ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและเป็นวิทยากรที่ดีแก่ผู้นิเทศการศึกษภายในโรงเรียน
7. ใช้เทคนิคการบริหารมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียน
8. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียน⁵⁷

ดุสิต ทิวถนอม ได้กล่าวถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ปรับปรุงการสอน

การเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจของงานโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีอยู่เสมอ และมีใช้แต่เพียงปรับปรุงตัวครูให้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์เท่านั้น จะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการให้การศึกษา ความเหมาะสมของหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนของครู ตลอดจนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เพื่อให้การเรียนของนักเรียนได้ผลมากขึ้น สนับสนุนและช่วยเหลือครูให้นำนักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาแก่นักเรียน หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ การปรับปรุงการสอน ถือว่าเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือครูในเรื่องนี้อย่างจริงจังเป็นอันดับแรก ในการปรับปรุงการเรียนการสอนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการวางแผนก่อนเสมอ ถ้าไม่มีการวางแผนให้ดีแล้ว อาจจะไม่ได้ออกผลตามความมุ่งหมาย

⁵⁷ สุนันตา เทพพิทักษ์, “การนิเทศภายในโรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 23.

2. ประสานงานและให้บริการแก่ครูในโรงเรียน

งานในโรงเรียนเป็นงานของหมู่คณะ ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) ให้ทุกคนในโรงเรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ให้รู้ปัญหาของกันและกัน สร้างบรรยากาศให้ครูรู้จักทำงานร่วมกัน และมีส่วนร่วมในงานนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่และรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็เป็นเรื่องของผู้บริหารที่จะต้องแก้ไขปัญหานั้น ๆ และสร้างบรรยากาศใหม่ที่ดีที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ประสานงานให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนได้ร่วมมือกันรับผิดชอบงาน เพื่อความก้าวหน้าของตนเอง ของหมู่คณะ และเพื่อชื่อเสียงของโรงเรียน และในขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่บริการ (Service) ในด้านต่าง ๆ แก่ครู โดยเฉพาะในด้านการสอน

3. ช่วยให้ความรู้ความก้าวหน้าในอาชีพ

การทำงานนั้นทุกคนต้องการความสำเร็จของงาน และความก้าวหน้าของตนเอง การที่จะให้ครูมีความก้าวหน้าและมั่นคงทั้งงานและส่วนตัวนั้น จะต้องให้ครูมีความมั่นใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ถ้าครูมีความมั่นใจแล้วก็สามารถทำงานให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องส่งเสริมให้ครูรู้จักนำตนเอง (Self - directed) และให้ความอิสระแก่ครูที่จะพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามในทุกด้าน

ในการส่งเสริมครูให้มีความก้าวหน้าในอาชีพทำได้ดังนี้

3.1 วางรูปแบบการบริหารงานให้เหมาะสม ให้งานด้านธุรการและงานในหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของครูลดน้อยลง ให้ครูมีเสรีภาพในการจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดผลแก่นักเรียนมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนต้องเกลี้ยกล่อมงานอื่น ๆ หรืองานพิเศษให้ครูได้รับผิดชอบโดยทั่วกัน เพื่อให้ครูได้มีเวลาอุทิศให้กับงานสอนมากขึ้น

3.2 เรียนรู้ความสนใจพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสนใจในตัวครู นอกเหนือไปจากงานในหน้าที่ที่ครูปฏิบัติอยู่แล้ว ครูแต่ละคนมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ อย่าง เช่น ความสนใจ ความคิด เจตคติ ความสามารถ รวมทั้งศักยภาพที่มีอยู่ในตัวครู เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และนำมาส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดผลดีแก่ครู

3.3 ให้โอกาสแก่ครูที่จะมีส่วนร่วมในการบริหาร และการนิเทศในโรงเรียน ตลอดจนด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน โรงเรียนเป็นของส่วนรวม บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนรับผิดชอบในกิจการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงว่าโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมหรือไม่

3.4 มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษให้แก่ครูที่มีแววดี เพื่อครูจะได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในทางสร้างสรรค์ต่อไปภายหน้า ผู้บริหารโรงเรียนควรสนใจครูประเภทนี้ และพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อไป

3.5 ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการศึกษา และสร้างเสริมสติปัญญา และความเข้าใจในสิ่งที่ดึกาม ผู้บริหารโรงเรียนควรให้คำแนะนำ สนับสนุนค่าใช้จ่ายหาทุนให้ หรือการให้สิ่งตอบแทนในลักษณะอื่น เช่น การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน หรือบำเหน็จความชอบ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ครูมีกำลังใจในการศึกษาหาความรู้ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตนอย่างมั่นใจ

3.6 ร่วมวางแผนโครงการกับครูแต่ละคนในเรื่องโปรแกรมการสอน (Instructional program) การศึกษาของครูประจำการ (In – service education) เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของครู การที่ผู้บริหารโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ หรือการจัดโปรแกรมการสอนเท่ากับการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำงาน ระหว่างผู้บริหารกับครู ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ครูจะมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว เชื่อมมั่นตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีหรือควรมีส่วนร่วมในการจัดขึ้นตามความสนใจและความต้องการของครู และเป็นประโยชน์แก่ครูอย่างแท้จริง

4. ประเมินผลงานโรงเรียน

งานของโรงเรียนนั้น ขั้นตอนสุดท้ายก็คือ การประเมินผลงาน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อจะได้ทราบว่า ในการปฏิบัติงานนั้นได้รับผลเป็นอย่างไร ผลที่ได้รับจากการประเมินนั้นจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้นและเป็นพื้นฐานในการวางแผนดำเนินงานในขั้นต่อไปด้วย

ในการประเมินผลงานทำได้ดังนี้

4.1 ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เป็นขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงาน หรือโครงการ ในการประเมินผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องประเมินหลาย ๆ ด้าน โดยให้ครอบคลุมถึงงานโครงการทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนั้นจะต้องให้ทุก ๆ ได้มีส่วนร่วมด้วย เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจในสภาพที่แท้จริงของโรงเรียน และเห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้น ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี

4.2 ให้ครูประเมินตนเอง จุดประสงค์เพื่อให้รู้จุดอ่อนของตนเองว่ามีข้อบกพร่องอะไรบ้างในการทำงาน เป็นการสำรวจตนเองเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น เพราะการรู้จุดอ่อนของตนเองและรู้จักปรับปรุงแก้ไขแล้ว จะทำให้การปฏิบัติงานของครูดีขึ้น การเรียนการสอนก็สามารถดำเนินไปด้วยดี โรงเรียนเจริญก้าวหน้า ครูเองมีความมั่นคงในอาชีพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ครูได้ทราบในเรื่องเหล่านี้ โดยให้ครูได้ค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด

4.3 ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นหน้าที่ของครูโดยตรง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเจริญเติบโต ตลอดจนเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียน แล้วหาทางส่งเสริมให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนต่อไป การประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ครูได้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองในเรื่องการสอนอีกด้วย ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรสนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจในเรื่องการประเมินผล รู้หลักการและกระบวนการต่าง ๆ ในการประเมินผล ตลอดจนเครื่องมือหรือแบบทดสอบต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำแบบทดสอบด้วย⁵⁸

นิเกลย์ (Neagley) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศภายในตามปรัชญาในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ทำงานร่วมกับคณะครูในโรงเรียนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตาม
2. เป็นผู้ดำเนินการวางโครงการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนหลักสูตร และแผนการสอนของโรงเรียน
3. ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาเป้าหมายการสอนให้บรรลุเป้าหมายทุกระดับ
4. ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาปรับปรุงโครงการวัดผล และการประเมินผลของโรงเรียน
5. ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า และส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี
6. ทำงานร่วมกับครูในการกำหนดแผนงานการจัดชั้นเรียน การทำงานรายงานการเรียนของนักเรียน
7. สำรวจความต้องการของคณะครู และให้คำแนะนำและนิเทศการเรียนการสอนให้แก่คณะครู
8. รับผิดชอบงานโครงการนิเทศให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง
9. พัฒนาศักยภาพประจำการในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

⁵⁸ คุสิต ทิวถนอม, อ้างถึงใน วาสนา คงมัน, “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), 78..

10. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการพัฒนาการศึกษา และแจ้งให้คณะครูได้ทราบเพื่อที่จะได้ไม่เป็นคนล้าหลัง

11. จัดให้ครูได้แลกเปลี่ยนความเห็นข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ระหว่างครูในโรงเรียน และโรงเรียนอื่น

12. สำรวจสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และจัดสิ่งเหล่านั้นให้ครูเมื่อครูต้องการ⁵⁹

ลูซิโอ และ แม็กเนล (Lucio and Mc Nell) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศไว้ดังนี้ คือ

1. มีหน้าที่วางแผนร่วมกับครูเป็นรายบุคคล และเป็นหมู่คณะในการกำหนดนโยบาย และจุดหมายในการจัดการศึกษา

2. มีหน้าที่ในการบริหารโดยวินิจฉัยสั่งการประสานงานกำหนดแนวทางที่จำเป็น

3. มีหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยการให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล และเป็นหมู่คณะ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอน

4. มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรโดยตรง ในการกำหนดจุดมุ่งหมายเลือกเนื้อหาวิชาสร้างคู่มือครูและคัดเลือกอุปกรณ์การสอน

5. มีหน้าที่สาธิตการสอนโดยเป็นผู้จัดให้มีการสาธิตการสอนด้วยตนเอง ในเรื่องวิธีเกี่ยวกับวิธีสอนการใช้อุปกรณ์การสอนรวมทั้งช่วยเหลือด้านอื่นๆ แก่ครูผู้กำลังสอนในชั้นเรียน

6. ทำการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน เช่นการสำรวจ การทดสอบและศึกษาค้นคว้าแนวคิดต่างๆที่ดี เพื่อเผยแพร่ให้ครูนำไปใช้ในชั้นเรียน⁶⁰

อนึ่ง ส่องแสง ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายใน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการปฏิบัติงาน และความช่วยเหลือในการทำงานของครูเป็นคณะ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานอย่างสม่ำเสมอ เคารพหลักการและเหตุผล และช่วยเหลือให้ครูปฏิบัติงานได้สะดวก มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ มีเวลาปฏิบัติงาน และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

⁵⁹ Roos L. Neagley, Handbook on Effective Supervision of Instruction (New Jersey: Prentice – Hall, 1984), 87- - 88.

⁶⁰ William H. Lucio and John D. Mc Nell, Supervision in Thought and Action (New York : Mc Graw - Hill, 1979),23 – 25.

2. กำหนดวิธีการหาข้อมูล ศึกษาปัญหาและข้อบกพร่อง ตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ของงานวิชาการในโรงเรียน เช่น เยี่ยมชั้นเรียน และสังเกตการณ์สอน ปรีกษาหารือกับครูเป็นรายบุคคล และคณะ จัดให้มีการประเมินผลงานทางวิชาการของโรงเรียน ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น

3. กำหนดวิธีกิจกรรมการนิเทศภายใน เช่น การปฐมนิเทศครูใหม่ให้เข้าใจในการทำงานตามนโยบายของโรงเรียน ด้วยการแนะนำ ชี้แจง หรือจัดเลี้ยงให้ จัดครูที่มีประสบการณ์สาธิตการสอน จัดประชุมครูเกี่ยวข้องกับงานวิชาการตามระดับชั้นและกลุ่มประสบการณ์ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาการเรียนการสอน การวางแผนโครงการเฉพาะเรื่อง จัดให้มีการอบรมครูเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดทำอุปกรณ์การสอน การจัดทำกำหนดการสอน การสัมมนาทางวิชาการ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน จัดให้ครูมีเอกสารทางวิชาการ เช่น หลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู หนังสือประกอบการค้นคว้า จัดไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้องสมุด หรือห้องพักครู เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครู ส่งเสริมกระตุ้นให้ครูทดลองสอน และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จัดให้มีการเยี่ยมเยียนชั้นเรียน หรือชมการเรียนการสอนในโรงเรียนอื่น ที่ทำให้เกิดแนวความคิดในการปรับปรุงการเรียนการสอน จัดให้ครูเลี้ยววัสดุ และจัดหาสื่อการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ ประเมินตัวเอง เพื่อให้ครูรับผิดชอบต่อผลงานที่จะปฏิบัติ และมีการพัฒนาวิธีสอน โดยการให้ครูบันทึกกิจกรรมการสอน และปฏิบัติงาน และมีแบบประเมินของครูด้วยตนเอง ร่วมวางแผนกับศึกษานิเทศก์ในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน ประเมินคุณภาพของห้องเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง⁶¹

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารในการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. ตระหนัก และเห็นความสำคัญว่าจะต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง
2. บริหาร และจัดการแบบมีส่วนร่วม
3. สร้างขวัญกำลังใจ
4. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่น
5. สนับสนุนด้านงบประมาณ ยานพาหนะ และอำนวยความสะดวกทุกด้าน
6. สร้างเครือข่ายกับโรงเรียน และสถาบันผลิตครูเพื่อการพัฒนาโรงเรียน

⁶¹ อเนก ส่องแสง, การนิเทศการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540) 137 – 138.

7. ประสานงานกับหน่วยงานนิเทศและสถานบันผลิตครูในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนในการพัฒนาบุคลากร และโรงเรียน⁶²

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในและหลักสูตร
2. ร่วมประชุมวางแผนกับคณะครูในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
3. สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนขวัญกำลังใจ
4. เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีทางการศึกษาแก่ครู
5. กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวอยู่เสมอในด้านวิชาการ
6. ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน⁶³

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ในเอกสารประกอบการประชุมนี้ ดังนี้

1. ช่วยเหลือครูในการพัฒนาและปรับปรุงตัวเอง
2. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร
3. ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนของตนเองให้ดีขึ้น
4. เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ซึ่งอยู่ในสถานศึกษาได้ช่วยเหลือเพื่อนครู
5. ส่งเสริมให้คณะครูมีความสนใจในอุปกรณ์การสอน
6. ช่วยเหลือครูในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กให้ดีขึ้น
7. ช่วยเหลือครูในการประเมินผลนักเรียน

⁶²กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนอย่าง ต่อเนื่อง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 12.

⁶³สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี, ระเบียบและแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ พ.ศ. 2533 (กาญจนบุรี : หน่วยงานนิเทศฯ, 2541), (อัดสำเนา).

8. ส่งเสริม ชัยยุ ให้ครูรู้จักประเมินผลโครงการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าของตน

9. ช่วยให้ครูประสบผลสำเร็จและมีความรู้สึกมั่นคง⁶⁴

สังัด อุทรานันท์ กล่าวว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ผู้บริหารจึงมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนิเทศการศึกษา ดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องถือว่าการนิเทศการศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของตน แต่การปฏิบัติงานนิเทศนั้นผู้บริหารอาจจะเป็นผู้ดำเนินการเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทนก็ได้

2. ร่วมวางแผนจัดการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศโดยอยู่ในฐานะประธานของคณะทำงานจะมีความเหมาะสมที่สุด

3. เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยการให้บริการ และสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกต่างๆ

4. สร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา โดยการเชิดชูการทำงาน การสอนเพื่อแสดงความสนใจหรือห่วงใยต่อคณะทำงาน รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจโดยการพิจารณาให้ความชอบเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย⁶⁵

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ของไวส์ (Wiles) ดังนี้

1. บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีภายในกลุ่มและพยายามจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดภายในกลุ่ม

2. บทบาทด้านผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ พัฒนาความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการใช้อำนาจ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

3. บทบาทด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้ คือ พัฒนาการจัดองค์การของหน่วยงานในโรงเรียน ช่วยให้การดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตามต้องดำเนินต่อไปตามขั้นตอนและ

⁶⁴ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปอดลอย, ผู้บริหารกับการนิเทศ (กาญจนบุรี : สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปอดลอย, 2542), (อัดสำเนา).

⁶⁵ สังัด อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม , 2530) , 12.

กระบวนการตัดสินใจ เมื่อกลุ่มตัดสินใจเรื่องใดไปแล้วจะต้องไม่คัดค้าน พยายามทำให้ทุกคนในกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อให้เกิดมีวินัยในกลุ่มและส่งเสริมให้ทุกคนมีวินัยในตัวเอง

4. บทบาทด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์จากบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่ ดังนี้ คือ พิจารณาคัดเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการ โดยให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย ช่วยให้ผู้บุคลากรที่เข้ามาทำงานใหม่รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของโรงเรียน มีความอบอุ่นใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

5. บทบาทด้านการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ คือ ช่วยให้ครูพอใจในงานที่ทำ มีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน ช่วยให้ครูเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ให้ครูรู้สึกได้ว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น จัดให้มีการบริการต่าง ๆ เช่น กลุ่มมือครู การศึกษาต่อการอบรมตามที่ครูต้องการ

6. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คือ จัดให้มีการอบรมในหน่วยงาน จัดให้ตรงตามความต้องการของครู การประชุมครูที่จัดให้มีขึ้นช่วยให้ครูมีความก้าวหน้า ใช้วิธีสังเกตการณ์สอน แต่ต้องมีการเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ใช้วิธีวัดผลเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน⁶⁶

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอพนมทวน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 32 โรงเรียน ประกอบด้วยสถานศึกษาที่จัดการศึกษา 2 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 – ช่วงชั้นที่ 2 (ระดับปฐมวัย – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จำนวน 20 โรงเรียน และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 – ช่วงชั้นที่ 3 (ระดับปฐมวัย – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จำนวน 10 โรงเรียน และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 – ช่วงชั้นที่ 4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) จำนวน 2 โรงเรียน ดังนี้ คือ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 20 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบ้านทวน โรงเรียนบ้านบ่อหว้า โรงเรียนบ้านคอนสระ โรงเรียนดอนมะขาม โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์ โรงเรียนวัดทุ่งสมอ โรงเรียนวัดนาพระยา โรงเรียนบ้านรางยอม

⁶⁶ Kimball Wiles, Supervision for Better School, 3rd ed. Eglewood : Cliffs,

(New Jersey : prentice – Hall, 1983), 261 – 267.

โรงเรียนบ้านวังรัก โรงเรียนบ้านห้วยคั่น โรงเรียนบ้านหนองขุย โรงเรียนวัดบ้านน้อย
โรงเรียนเกียรติวัธน์เวคิน 2 (วัดปลักเขว้า) โรงเรียนบ้านรางสมอ โรงเรียนบ้านกระเจา โรงเรียน
บ้านโป่งกูป โรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ โรงเรียนบ้านโคราซ โรงเรียนบ้านหนองจอก โรงเรียน
ศึกษาสงเคราะห์พนมทวน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3
จำนวน 10 โรง ได้แก่ โรงเรียนวัดศาลาวนาราม โรงเรียนวัดห้วยสะพาน โรงเรียนบ้านหลุมหิน
โรงเรียนบ้านสระลุมพุก โรงเรียนวัดดอนเจดีย์ โรงเรียนวัดเบญพาต โรงเรียนอนุบาลพนมทวน
โรงเรียนบ้านตลาดเขมิตร์ภาพที่ 105 โรงเรียนวัดพังตรุ โรงเรียนบ้านปอระเหง

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ถึงช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 2 โรง
ได้แก่ โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์ โรงเรียนพนมทวนพิทยาคม

จำนวนข้าราชการครู ตาม จ. 18 จากเอกสารข้อมูลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ของงานเลขานุการ อ.ก.ศ. เขตพื้นที่กลุ่มงานบริหารงานบุคคล

1. ข้าราชการครูในสังกัดกรมสามัญเดิม	จำนวน 80 คน
อัตราจ้าง	จำนวน 25 คน
2. ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม	จำนวน 322 คน
อัตราจ้าง	จำนวน 8 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ธงเฉลิม บุญญาลัย ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผล
ต่อสภาพความสำเร็จของการนิเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนและสภาพความสำเร็จของ
การนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหาร

โรงเรียนด้านการจัดการ และเทคนิควิธีส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5⁶⁷

สังวรณ์ หงส์พิพัฒน์สกุล ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศในโรงเรียน ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละระดับอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีการปฏิบัติด้านเสริมสร้างกำลังใจในการนิเทศอยู่ในลำดับแรก 2) สภาพความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการลงมือปฏิบัติอยู่ในลำดับแรก 3) กระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณากระบวนการนิเทศแต่ละด้านพบว่า ด้านการสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศ มีความสัมพันธ์กับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนอยู่ในระดับมากสูงสุด และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียน กับด้านการตระหนักความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากสูงสุด⁶⁸

อรสา ห้อยระย้า ได้ศึกษาเรื่องสมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถภาพด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง และการปฏิบัติภารกิจการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติภารกิจ

⁶⁷ ธงเฉลิม บุญญาลัย, “การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของการนิเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2543) , บทคัดย่อ.

⁶⁸ สังวรณ์ หงส์พิพัฒน์สกุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2543) , บทคัดย่อ.

นิเทศการศึกษาด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง 2) สมรรถภาพด้านการตัดสินใจ ด้านการมอบหมายงานบุคลากรและด้านการสร้างทีมงานการนิเทศการศึกษากลับเป็นกระบวนการศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการทํางานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้การ พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ⁶⁹

อุทัย ปลีกกล้า ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการการดำเนินงานนิเทศภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่าการ ดำเนินการนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วย ฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ปัญหาในการนิเทศอยู่ใน ระดับปานกลาง ความต้องการการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก⁷⁰

บัณฑิต เสาวคนธ์ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจนิเทศกับการปฏิบัติเชิง ประสิทธิภาพ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ภารกิจการ นิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละ ภารกิจพบว่า ทุกภารกิจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากลุ่มการ ช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ⁷¹

⁶⁹ อรสา ห้อยระย้า , “สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการกิจ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร , 2545) , บทคัดย่อ.

⁷⁰ อุทัย ปลีกกล้า , “สภาพปัญหาและความต้องการการดำเนินงานนิเทศ (ภายในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย, 2545), บทคัดย่อ.

⁷¹ บัณฑิต เสาวคนธ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจนิเทศกับการปฏิบัติเชิง ประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2545) , บทคัดย่อ.

ทองหล่อ ดุ่มทองคำ ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานนิเทศภายในของกลุ่มผู้นิเทศโรงเรียนวัดมะเกลือ ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานนิเทศภายในของกลุ่มผู้นิเทศ ด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด และการปฏิบัติงานนิเทศด้านการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย 2) ความเห็นของการปฏิบัติงานนิเทศภายในของกลุ่มผู้นิเทศโรงเรียนวัดมะเกลือตามแนวคิดของกลุ่มผู้นิเทศและกลุ่มครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนที่ต้องการอันดับแรก คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ รองลงมาคือ การพัฒนากลุ่มคน⁷²

อุไรวรรณ ดำนานทอง ได้ศึกษาเรื่องสมรรถภาพของผู้นิเทศในโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบระดับสมรรถภาพของผู้นิเทศในโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ 2) เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของสมรรถภาพผู้นิเทศตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นิเทศ และกลุ่มครู ผู้สอน 3) เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศในโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นิเทศและกลุ่มผู้รับการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวางแผนและการจัดการประชุมอยู่ในระดับมาก ส่วนการนำการเปลี่ยนแปลงการมอบหมายงานแก่บุคลากร การตัดสินใจ การสร้างทีมงาน การสรรหา และการคัดเลือกบุคลากร การสร้างบรรยากาศและการแก้ไขความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง⁷³

วิวัฒน์ ตู้จันทน์ ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่าการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติระดับปานกลางในทุกด้าน คือ ด้านนโยบายและการวางแผนการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ

⁷²ทองหล่อ ดุ่มทองคำ, “การปฏิบัติงานนิเทศภายในของกลุ่มผู้นิเทศโรงเรียนวัดมะเกลือ (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546), บทคัดย่อ.

⁷³อุไรวรรณ ดำนานทอง, “สมรรถภาพของผู้นิเทศในโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546), 82.

และด้านการประสานงาน ความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ความต้องการการดำเนินการนิเทศ ความต้องการด้านการประเมินผล การนิเทศความต้องการด้านการประสานงานและความต้องการด้านนโยบายและแผนการนิเทศ⁷⁴

กิ่ง ลืมประสาท ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ไขนคุณภาพ ราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า 1) การนิเทศภายในของ ผู้บริหารสถานศึกษา ไขนคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งห้าด้าน โดยเรียงลำดับ ได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาบุคลากร การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนาครูและการพัฒนาหลักสูตร 2) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษา ไขนคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ได้แก่ ควรให้ มีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการจัดทำ หลักสูตรสาระเพิ่มเติมโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำ ควรมีการจัดหาและพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย ควรให้ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการวิจัยใน ชั้นเรียน เน้นการทำงานที่เป็นกลุ่มโดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ กว้างไกล⁷⁵

สดีโส ศรีสวัสดิ์ ได้ศึกษา การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วน ใหญ่ปฏิบัติงานการนิเทศครบทั้ง 5 ด้าน 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ส่งเสริมให้ครู จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ คือ ครูผู้สอนบางคนไม่

⁷⁴ วิวัฒน์ คุ้มจัน, “ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ ต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครราชสีมา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2546) , บทคัดย่อ.

⁷⁵ กิ่ง ลืมประสาท, “การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ไขนคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2548) , บทคัดย่อ.

เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น 2. ด้านการพัฒนาบุคคล ส่งครูเข้ารับการประชุมสัมมนา เพิ่มพูนความรู้ ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้พัฒนาตนเอง 3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยสำรวจความต้องการใช้สื่อของครูในโรงเรียน เพื่อจัดหาสื่อให้ตรงกับความต้องการของครู ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงวัสดุท้องถิ่นมาให้เป็นสื่อการเรียนการสอน 4. ด้านการอำนวยความสะดวกและบริการ ด้านอื่น ๆ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน หรือปฏิทินการปฏิบัติงาน ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ 5. ด้านการประเมินผล การสอน โดยสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ปัญหาที่พบ คือ ครูไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการประเมินการสอน⁷⁶

มาลี กิจเจริญ ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดองค์กรสังคมชนบท กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านการบริหารงานบุคคล 4. ด้านการประเมินผล 5. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระดำเนินงานในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีการดำเนินการในระดับปานกลาง ส่วนความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีความคาดหวังในระดับมากที่สุดในด้านจัดระบบการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการประเมินผล ส่วนครูหัวหน้ากลุ่มสาระมีความคาดหวังในระดับมากที่สุดเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน นอกนั้นทั้งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระมีความคาดหวังในระดับมาก⁷⁷

สุนันทา เทพพิทักษ์ ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค พบว่า 1) การนิเทศภายในโรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค ทั้ง 4 แบบ ที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับ ปานกลาง 2) การนิเทศภายในของโรงเรียนภาษานุสรณ์บางแคตามความต้องการของครูในทุกแบบอยู่ในระดับมาก 3) การนิเทศภายในโรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค ที่ปฏิบัติจริงกับความต้องการของ

⁷⁶สดไธ ศรีสวัสดิ์, “การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546), บทคัดย่อ.

⁷⁷มาลี กิจเจริญ, “การนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดองค์กรสังคมชนบท กรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548), บทคัดย่อ.

ครูทั้ง 3 ระดับชั้น มีความแตกต่างกัน 4) แนวทางการนิเทศภายในตามข้อเสนอแนะของครู คือ ควรจัดให้มีการประชุม อบรมทักษะการนิเทศให้ครูอย่างสม่ำเสมอ ควรจัดเวลาว่างของครูให้ตรงกันเพื่อการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพประสบความสำเร็จ⁷⁸

ชุมพร จำปา ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การนิเทศถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา⁷⁹

วาทินี โปรงมาก ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) การนิเทศของผู้บริหารและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งโดยภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมคือการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และการสร้างบรรยากาศที่ดี⁸⁰

ดนตรี ศรีสุวรรณ ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนปฐมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ได้นิเทศครบทั้ง 5 ด้าน โดยมีการนิเทศอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การเรียนการสอน 3. การพัฒนาบุคคล และ 4. การพัฒนาวิชาชีพ ส่วนอีกด้าน คือ สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง สภาพการนิเทศที่มีระดับการปฏิบัติความถี่ต่ำสุด คือ จัดทำแผนการสอนได้ครบทุกรายวิชา รองลงมา คือ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาการนิเทศภายในพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

⁷⁸ สุนันทา เทพพิทักษ์, “การนิเทศภายในโรงเรียนภาษาอนุสรณ์บางแค” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2548) , บทคัดย่อ.

⁷⁹ ชุมพร จำปา, “การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2548) , บทคัดย่อ.

⁸⁰ วาทินี โปรงมาก, “การนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2548) , บทคัดย่อ.

ทุกด้าน ปัญหาที่มีระดับความถี่สูงสุด คือ ขาดประสบการณ์สอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รองลงมา คือ ขาดการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงวางแผน⁸¹

สมาน ศรีเครือ ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร พบว่า 1) การนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนวัดวังน้ำขาว โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนวัดวังน้ำขาว คือ ด้านการคัดเลือกผู้นิเทศงาน ควรมีกระบวนการคัดเลือก ด้านการอบรมให้ความรู้กับผู้นิเทศงาน ควรสำรวจความต้องการในการศึกษาอบรม ด้านการปฏิบัติงานของครู ควรดำเนินการนิเทศงานตามปฏิทินปฏิบัติงาน ด้านค่าตอบแทน ผู้นิเทศงานควรรับโอกาสเลื่อนขั้นเงินเดือนก่อนบุคคลอื่น ด้านการสื่อสารของผู้นิเทศงาน ควรมีการประชุมเป็นประจำ และบันทึกการประชุมทุกครั้งเพื่อพัฒนางาน ด้านการตัดสินใจของผู้นิเทศงาน ควรให้ผู้นิเทศงานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศควรมีโอกาสกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรร่วมกับฝ่ายบริหาร และด้านการสนับสนุนและการยอมรับ ควรขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกให้มากขึ้น⁸²

งานวิจัยต่างประเทศ

โฮเวิร์ด และนิคโลส (Howard and Nicklaus) ได้ศึกษาเรื่องผลการของการนิเทศแบบร่วมมือโดยเพื่อนนิเทศเพื่อน และโดยอาจารย์ใหญ่ ซึ่งยึดหลักความไว้วางใจพันธกิจ ความต้องการ และประสิทธิภาพงานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงผลของการนิเทศแบบร่วมมือ ซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวแปร 5 ด้าน คือ พันธกิจในการสอน พันธกิจของโรงเรียน ความไว้วางใจในการบริหาร ความไว้วางใจในตัวผู้สอน (ครู) และความต้องการแบบร่วมมือ การหาค่าความแปรปรวน (ANOVAS) ขึ้นอยู่กับความแปรปรวนของ 2 อย่าง คือ การนิเทศโดยเพื่อนครูและอาจารย์ใหญ่ ผลการทดลอง พบว่า

⁸¹ คนตรี ศรีสุวรรณ, “การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

⁸² สมาน ศรีเครือ, “การนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), บทคัดย่อ.

การนิเทศโดยเพื่อนครูมีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติขึ้นบวกด้านการนิเทศ แบบร่วมมือและพันธกิจ (ข้อตกลง) ในการสอน ส่วนด้านพันธกิจของโรงเรียน ความไว้วางใจในการบริหารและความคาดหวัง มีผลในด้านลบ ในทางตรงข้าม ผลของการทดลองโดยอาจารย์ใหญ่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเป็นบวกทุกด้าน แม้ว่าการทดลองจะไม่มีหลักฐานว่าการนิเทศแบบร่วมมือนั้นส่งผลกระทบต่อการเรียนของผู้เรียนโดยตรง แต่ยังคงมีผลดีต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการนิเทศแบบร่วมมือในด้านบทบาทของข้อตกลงของครู ความร่วมมือ ประสิทธิภาพ และความไว้วางใจ⁸³

มัวร์ (Moore) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสำนักงานกลางจำนวน 7 คน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับการประเมินของผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสำนักงานกลางรับรู้ว่าการนิเทศเป็นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเชื่อว่า จะทำให้ครูใหญ่มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบ โดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีการทบทวนเครื่องมือในการประเมินซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงระหว่างปี และปลายปีการศึกษา⁸⁴

ไดแอน เย็นโด ซิลวา และดาน่า (Silva and Dana) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนิเทศแบบร่วมมือในโรงเรียน ที่จะพัฒนาสู่ระดับมืออาชีพ ผลงานวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบของการนิเทศแบบร่วมมือ โดยเน้นการตรวจสอบ และการใช้ข้อมูล เพื่อพัฒนาโรงเรียนที่จะพัฒนาสู่ระดับมืออาชีพ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ที่บุคลากรในโรงเรียนจะต้องร่วมกันสร้าง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เริ่มจากขั้นตอนแรก คือ ขั้นการเตรียมความพร้อม การนิเทศโดยตรง ผลของการนิเทศและความต้องการของครู ซึ่งในการนิเทศจะต้องยึดหลักทั้งสี่ผสมผสานกัน ในการนิเทศควรกำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในมหาวิทยาลัย หรือครู และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังการนิเทศ จะช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาทัศนคติ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ครูและคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหันมาใส่ใจในการสอนยิ่งขึ้น⁸⁵

⁸³ Edmeier Howard and Janice Nicklaus, "The Impact of Peer and Principal Collaborative Supervision on Teacher Trust, Commitment, Desire for Collaboration, and Efficacy," Dissertation Abstracts International (1999) : abstract.

⁸⁴ George Wyatt Moore, "The Supervision and Evaluation of High School Principals as Described By Central Office Administrators," Dissertation Abstracts International 61, (5 November 2000) : 1698 – A.

⁸⁵ Diane Yendol Silva and Nancy Fichtman Dana, "Collaborative Supervision in the Professional Development School," Dissertation Abstracts International 16 (2001) : 45 – A.

แอนเดอร์สัน(Anderson) ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของการนิเทศของผู้ให้คำปรึกษาในระดับการพัฒนาที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศมีลักษณะแบบผสมผสานทั้งการนิเทศเป็นรายบุคคลและแบบกลุ่มเพศ ไม่มีผลต่อการได้รับการนิเทศคลินิก กระบวนการนิเทศและความต้องการด้านเนื้อหา มีความต้องการด้านเนื้อหาการนิเทศเท่านั้น และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อกระบวนการนิเทศ และความต้องการด้านเนื้อหา⁸⁶

คลาร์ก (Clark) ได้ศึกษาประสบการณ์ตรงในการนิเทศ และประโยชน์ของความยั่งยืน ค้นหาภาวะผู้นำต่อประสิทธิภาพของงานนิเทศการศึกษา ที่สามารถสร้างความสำเร็จ และรักษาไว้ได้อย่างยั่งยืน จากการใช้เวลาในการศึกษาการนิเทศทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต การปฏิสัมพันธ์ผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในโรงเรียนชนบท โดยให้ผู้มีส่วนร่วมใช้เวลา 9 เดือนตรวจสอบคุณภาพของการนิเทศ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการให้ข้อมูลย้อนกลับจากการมีส่วนร่วมของผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ จัดข้อความที่ได้รับเป็นหมวดหมู่จากการประชุมบันทึก ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศก่อให้เกิดความไว้วางใจทั้งคู่ ต้องเปิดเผยจริงใจ และใช้อำนาจออกแบบให้มีการเห็นถึงความมีมนุษยสัมพันธ์⁸⁷

⁸⁶ Anderson Christopher E., “Comparing Supervisory Needs of Substance Abuse Counselors Across Developmental Levels” philosophy dissertation of The University of IOWA, 2000.[Online], accessed 2 February 2004. Available from <http://www.lib.Umi.com/dissertation/fullc/3050766/>

⁸⁷ Clark T. Ann, An expioration of Combined Distance and Direct Supervision experiences Dissertation 2004 Oregon state university [online], accessed 22 December 2004. Available from <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/3115457>.

สรุป

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จำเป็น และสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การนิเทศการศึกษาประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของผู้นิเทศ ผู้บริหารซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการนิเทศการศึกษา ดังบทบาทการนิเทศการศึกษาตามแนวคิดของ ไวส์ (Wiles) 6 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านผู้นำ ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านการสร้างขวัญของครู และด้านพัฒนาบุคลากร หากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นิเทศได้ปฏิบัติงานตามบทบาทดังกล่าว เชื่อว่า ประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ จะได้มาตรฐานและมีคุณภาพทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน และจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน รู้จักคิด วิเคราะห์ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ในตลอดจนการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 โรงเรียน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการโรงเรียน / รองผู้อำนวยการโรงเรียน / รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน) ครูวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีรวมทั้งสิ้น 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของไวส์ (Wiles) การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียด ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการจัดเตรียมโครงการวิจัยเพื่อเสนอขออนุมัติโครงการในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษา โดยเริ่มจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลสารสนเทศ รายงานการวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างวิจัย เสนอภาควิชาเพื่อเสนอขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือทดสอบและปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีการค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และความเชื่อมั่น (reliability) แล้วไปเก็บข้อมูลจากประชากร นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

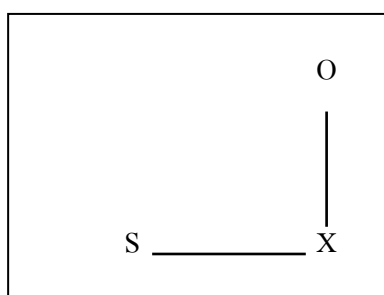
ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัย นำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ จัดทำรายงานเสนอต่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือ และการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัยซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่ใช้แผนแบบการวิจัย ในลักษณะประชากรกลุ่มเดียว ศึกษาสาวการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one shot , non – experimental case studies) แสดงแผนแบบการวิจัยได้ ดังนี้

S	หมายถึง	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่จัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน รวม 30 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการใน

ตำแหน่ง 1 คน ครูวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 90 คน สำหรับครูใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

ตารางที่ 2 แสดงประชากรผู้ให้ข้อมูล

ประชากร	ผู้ให้ข้อมูล			
	ผู้อำนวยการ/รักษาการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการ	ครูวิชาการ	ครู	รวม
30	30	30	30	90
รวม	30	30	30	90

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษา

2) ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของ ไวส์ (Wiles) ประกอบด้วย 6 ด้าน มาเป็นแนวทางในการศึกษาดังรายละเอียด คือ

2.1 ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีภายในกลุ่ม และพยายามขจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม

2.2 ด้านผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการใช้อำนาจ และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ

2.3 ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ พัฒนาการจัดองค์การของหน่วยงานในสถานศึกษา ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตามต้องดำเนินไปตามขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจ เมื่อกลุ่มตัดสินใจในเรื่องใดแล้วจะต้องไม่ถดถอย พยายามทำให้ทุกคนในกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อให้เกิดวินัยในกลุ่ม และส่งเสริมให้ทุกคนมีวินัยในตนเอง

2.4 ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเลือกบุคลากรใหม่ ให้ตรงกับความต้องการโดยให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกด้วย ช่วยให้บุคลากรที่เข้ามาใหม่ รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของโรงเรียน มีความอบอุ่นใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.5 ด้านการสร้างขวัญของครู หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ช่วยให้ครูพอใจงานที่ทำ มีความสะดวกสบาย ปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน ช่วยให้ครูเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองให้ครูรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น จัดให้มีการบริการต่าง ๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การอบรม ตามที่ครูต้องการ

2.6 ด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดให้มีการอบรมในหน่วยงาน โดยจัดให้ตรงกับความต้องการของครู การประชุมที่จัดให้มีขึ้นช่วยให้ครูมีความก้าวหน้า ใช้วิธีการสังเกตการสอน แต่ต้องมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ใช้วิธีการวัดผล เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพ ด้านการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (forced choice) สอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของนางสาวสุนันทา เทพพิทักษ์ และร้อยตำรวจโทธงเฉลิม บุญญาลัย ตามแนวคิดของไวส์ (Wiles) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ของไลเคิร์ต (Likert)⁸⁸ โดยกำหนดค่าแปลความหมาย ดังต่อไปนี้

⁸⁸ Rensis Likert, New Pattern of Management (New York : McGraw – Hill, 1961),

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้มีค่าน้ำหนัก
เท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย ให้มีค่าน้ำหนัก
เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ให้มีค่าน้ำหนัก
เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ให้มีค่าน้ำหนัก
เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีค่าน้ำหนัก
เท่ากับ 5 คะแนน

ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้านเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้
เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตรวจสอบและวัดได้ตามขอบเขตของการวิจัย และบรรลุ
วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลเพื่อกำหนด
โครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำ
แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามขอบเขตของเนื้อหาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้ใน
แบบสอบถาม โดยพิจารณาจากตัวแปรที่ศึกษา นำมาหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหาตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence)⁸⁹ และ
ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย

⁸⁹ พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), 117.

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือกรรมการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการและครูผู้สอนในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 30 คน
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการของครอนบาร์ค (Cronbach)⁹⁰ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9318

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชการ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. บัณฑิตวิทยาลัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 โรงเรียน ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามการวิจัย
3. ผู้วิจัยนำไปจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้ง 30 โรงเรียน
4. ผู้วิจัยติดตามแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ทั้ง 30 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
3. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

⁹⁰ Lee J. Cronbach, Essentials of Psychological Testing, 3rd ed. (New York : Harper & Row Publisher, 1974) , 161.

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ ระดับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)⁹¹ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง	บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

⁹¹ John W. Best, Research in Education (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall Inc, 1970) , 190.

สรุป

การวิจัยเรื่องบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 90 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารตามแนวคิดของไวลส์ (Wiles) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตอบคำถามการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากรได้แก่ สถานศึกษาในอำเภอพนมทวน จำนวน 30 โรงเรียน แบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 90 ฉบับ โดยแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ ครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 90 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ ครูผู้สอนในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แยกพิจารณาตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลแสดงสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ ที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	เพศ		
	1. ชาย	34	37.80
	2. หญิง	56	62.20
	รวม	90	100.00
2	อายุ		
	1. ไม่เกิน 30 ปี	0	0.00
	2. 31 - 45 ปี	10	11.10
	3. 46 ปีขึ้นไป	80	88.90
	รวม	90	100.00
3	วุฒิทางการศึกษา		
	1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00
	2. ปริญญาตรี	68	75.60
	3. สูงกว่าปริญญาตรี	22	24.40
	รวม	90	100.00
4	ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน		
	1. ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน/ รักษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน	30	33.30
	2. ครูวิชาการ	30	33.30
	3. ครูผู้สอน	30	33.30
	รวม	90	100.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง		
	1. ไม่เกิน 5 ปี	0	0.00
	2. 6-10 ปี	5	5.60
	3. 11-15 ปี	7	7.80
	4. 16-20 ปี	6	6.70
	5. 21-25 ปี	19	21.10
	6. 26 ปี ขึ้นไป	53	58.90
	รวม	90	100.00
6	ขนาดของสถานศึกษา		
	1. ขนาดเล็ก(มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน)	36	40.00
	2. ขนาดกลาง(มีนักเรียน 121-300 คน)	36	40.00
	3. ขนาดใหญ่(มีนักเรียน 301 คน ขึ้นไป)	18	20.00
	รวม	90	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20 เป็นเพศชาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 เป็นผู้ที่มียุระหว่าง 45 ปี ขึ้นไปมากที่สุดจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 88.90 เป็นผู้มีอายุ 31-45 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 68 คน คิดเป็น 75.60 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 มีตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 ครูวิชาการ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 และครูผู้สอน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง 26 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 รองลงมา มีประสบการณ์ 21-25 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10 มีประสบการณ์ 11-15 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 มีประสบการณ์ 16-20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 และมีประสบการณ์ 6-10 ปี น้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60 และมีผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มี

ผู้ปฏิบัติงานในขนาดกลาง จำนวน 36 โรง คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีผู้ปฏิบัติงานในขนาดใหญ่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 90 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-10

ตารางที่ 4 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม

(N = 90)

บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหาร	รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.00	0.63	มาก
2. ด้านผู้นำ	4.14	0.51	มาก
3. ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน	3.96	0.55	มาก
4. ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร	3.60	0.88	มาก
5. ด้านการสร้างขวัญของครู	4.15	0.58	มาก
6. ด้านการพัฒนาบุคลากร	3.82	0.64	มาก
รวม	3.94	0.51	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.51) เมื่อแยกพิจารณา รายด้าน พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างขวัญของครู ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.58) ด้านผู้นำ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.51) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.63) ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.55)

ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.64) และด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.88)

เมื่อแยกพิจารณาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร (ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน/รักษาการในตำแหน่ง) มีความคิดเห็นโดยภาพรวม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.51) เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างขวัญของครู ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.54) ด้านผู้นำ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.40) ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.48) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.59) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.71) และด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.12)

ตารางที่ 5 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านมนุษยสัมพันธ์

(N = 90)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ด้านมนุษยสัมพันธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. จัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกันให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา	4.23	0.45	มาก
2. มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	3.83	0.52	มาก
3. มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.14	0.43	มาก
4. ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปัญหที่อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและขัดแย้งในสถานศึกษา	3.90	0.58	มาก
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีให้แก่บุคลากร	3.87	0.49	มาก
รวม	4.00	0.41	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.41) เมื่อแยกพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อ 1 จัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกันให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.45) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อ 3 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.43) ข้อ 4 ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปัญหที่อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและขัดแย้งในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.58) ข้อ 5 จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และสามัคคีให้แก่บุคลากร ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.49) และข้อที่ 2 มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 6 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านผู้นำ

(N = 90)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ด้านผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความสามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน	4.09	0.50	มาก
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่มุ่งมั่นขยันอดทน เสียสละและอุทิศตนเพื่องานในหน้าที่	4.20	0.47	มาก
3. เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในการพัฒนางาน	4.24	0.48	มาก
4. บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา	4.20	0.48	มาก
5. บุคลากรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา	3.97	0.50	มาก
รวม	4.14	0.38	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.38) เมื่อแยกพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน

จังหวัดกาญจนบุรี ด้านผู้นำ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 3 เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในการพัฒนางาน ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.48) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มุ่งมั่นขยันอดทน เสียสละและอุทิศตนเพื่องานในหน้าที่ ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.47) ข้อที่ 4 บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.48) ข้อที่ 1 ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความสามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.50) และข้อที่ 5 บุคลากรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.50) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 7 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน

(N = 90)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1. พัฒนาการจัดองค์กรภายในสถานศึกษา	3.87	0.49	มาก
2. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	3.92	0.49	มาก
3. การตัดสินใจสั่งการหรือมอบหมายงานดำเนินการตามขั้นตอนและเป็นกระบวนการตัดสินใจ	3.93	0.51	มาก
4. สนับสนุนการตัดสินใจของเสียงส่วนใหญ่และร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ	4.03	0.31	มาก
5. ส่งเสริมให้ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันในกลุ่ม เพื่อให้เกิดวินัยในตนเองและกลุ่ม	4.06	0.35	มาก
รวม	3.96	0.37	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.37) เมื่อแยกพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 5 ส่งเสริมให้

ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันในกลุ่ม เพื่อให้เกิดวินัยในตนเองและกลุ่ม ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.35) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 4 สนับสนุนการตัดสินใจของเสียงส่วนใหญ่และร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.31) ข้อที่ 3 การตัดสินใจสั่งการหรือมอบหมายงานดำเนินการตามขั้นตอนและเป็นกระบวนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.51) ข้อที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.49) และข้อที่ 1 พัฒนาการจัดองค์กรภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 8 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร

(N = 90)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1. มีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา	3.60	0.72	มาก
2. แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรให้ตรงกับความต้องการ	3.50	0.70	มาก
3. ให้ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือก	3.60	0.74	มาก
4. ช่วยให้บุคลากรที่เข้างานใหม่รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของสถานศึกษา	3.66	0.63	มาก
5. ทำให้บุคลากรใหม่มีความอบอุ่นใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง	3.66	0.66	มาก
รวม	3.60	0.64	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.64) เมื่อแยกพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 4 ช่วยให้บุคลากรที่เข้างานใหม่รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.63) ข้อที่ 5 ทำให้บุคลากรใหม่มีความอบอุ่นใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.66) มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 1 มีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.72) ข้อที่ 3 ให้ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.74) และข้อที่ 2 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรให้ตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.70) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ตารางที่ 9 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสร้างขวัญของครู

(N = 90)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการสร้างขวัญของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ครูพอใจในงานที่ทำ	4.07	0.52	มาก
2. มีการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษามีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	4.16	0.40	มาก
3. ทำให้สถานศึกษามีความสะดวก สบาย และปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	4.21	0.38	มาก
4. ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา	4.23	0.41	มาก
5. จัดให้มีการบริการต่างๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การอบรมตามที่ครูต้องการ	4.07	0.44	มาก
รวม	4.15	0.36	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสร้างขวัญของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.36) เมื่อแยกพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการสร้างขวัญของครู อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 4 ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 3 ทำให้สถานศึกษามีความสะดวก สบาย และปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.38) ข้อที่ 2 มีการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษามีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.40) และ ข้อที่ 1 ผู้บริหารมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ครูพอใจในงานที่ทำ ($\bar{X} = 4.07$,

S.D. = 0.52) ข้อที่ 5 จัดให้มีการบริการต่างๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การอบรมตามที่ครูต้องการ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.44) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 10 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการพัฒนাবุคลากร

(N = 90)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร ด้านการพัฒนাবุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. จัดให้มีการอบรมในหน่วยงานตรงตามความต้องการของครู	3.76	0.54	มาก
2. จัดให้มีการประชุมครูเพื่อช่วยให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ	3.94	0.59	มาก
3. สังเกตการสอนของครู โดยครูยินดีให้ความร่วมมือเพื่อ พัฒนาการเรียนการสอน	3.74	0.66	มาก
4. มีการกำหนดวิธีการประเมินในการพัฒนাবุคลากรใน สถานศึกษา	3.76 3.89	0.49 0.39	มาก มาก
5. บุคลากรพร้อมรับการประเมินเพื่อให้การเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพ			
รวม	3.82	0.46	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการพัฒนাবุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.46) เมื่อแยกพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการพัฒนাবุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 2 จัดให้มีการประชุมครูเพื่อช่วยให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 5 บุคลากรพร้อมรับการประเมินเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.39) ข้อที่ 1 จัดให้มีการอบรมในหน่วยงานตรงตามความต้องการของครู ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.54) ข้อที่ 4 มีการกำหนดวิธีการประเมินในการพัฒนাবุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.49) และข้อที่ 3 สังเกตการณ์สอนของครู โดยครูยินดีให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.66) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ข้อมูลคำถามปลายเปิด จากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน/รักษาการในตำแหน่ง) ครูวิชาการ ครูผู้สอนในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควร เป็นที่ปรึกษาแนะนำที่ดี มีความเป็นกันเองกับบุคลากรอย่างกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามัคคี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ให้ความเป็นกันเองในการนิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้ครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่รู้สึกว่าคุณบังคับให้ปฏิบัติ และพยายามลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ถูกนิเทศ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน มีเมตตากรุณา ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาท้องถิ่น

2. ด้านผู้นำ ผู้บริหารควร มีวิสัยทัศน์ที่ดีในการบริหารจัดการศึกษาและเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ดี มีคุณธรรม มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ วางตัวอย่างเหมาะสมในฐานะผู้นำของโรงเรียน มีการติดตาม ควบคุม กำกับกับการปฏิบัติงานที่มอบหมายอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง สร้างความภาคภูมิใจโดยส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้บริหารบ้างตามโอกาสที่เหมาะสม

3. ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหารควร มีความคิดสร้างสรรค์มีแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ จัดระบบงาน และวางแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ควบคุมภาระงานด้านอื่นๆ ของผู้บริหาร เพื่อให้มีเวลาในการนิเทศติดตามงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรมีวินัยในตนเอง

4. ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร ผู้บริหารควร สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน มีการคัดเลือกบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการด้านบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่จะปฏิบัติ

5. ด้านการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารควร ใ้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน และนโยบายต่างๆของสถานศึกษา ให้ความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบและความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน วางตัวเป็นกลาง ปราศจากอคติความลำเอียง สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีการชมเชย จัดให้มีการเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสสำคัญต่างๆ จัดให้มีสวัสดิการด้านต่างๆ แก่บุคลากร เชื้อมเขียนให้กำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริม สนับสนุนใ้บุคลากรในหน่วยงานมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการบริหารงาน

6. ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควร สนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3) สนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรอย่างพอเพียง ควรจัดให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนางานทุกครั้ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้บทบาทการนิเทศของผู้บริหารตามแนวคิดของไวส์ (Wiles) เป็นขอบเขตของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่ง ครูวิชาการ ครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 90 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของไวส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการสร้างขวัญของครู ด้านผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

2.1 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรเป็นที่ปรึกษาแนะนำที่ดี มีความเป็นกันเองกับบุคลากรอย่างกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามัคคี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติงานด้วย

ความตั้งใจ ให้ความเป็นกันเองในการนิเทศ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน มีเมตตา กรุณา ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาท้องถิ่น

2.2 ด้านผู้นำ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ดีในการบริหารจัดการศึกษาและเป็นผู้นำทาง วิชาการ มีความรู้ดี มีคุณธรรม มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ วางตัวอย่างเหมาะสมในฐานะผู้นำ ของโรงเรียน มีการติดตาม ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะการจัดการศึกษา

2.3 ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์ มี แนวทางในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มอบหมายงานให้ตรงกับ ความรู้ความสามารถ จัดระบบงาน และวางแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ควบคุมภาระงาน ด้านอื่นๆ ของผู้บริหารเพื่อให้มีเวลาในการนิเทศติดตามงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรมีวินัยในตนเอง

2.4 ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัด มีการคัดเลือกบุคลากรตามความ ต้องการของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการด้านบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่จะปฏิบัติ

2.5 ด้านการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ ความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบและความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน วางตัวเป็น กลาง ปราศจากอคติความลำเอียง สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ บุคลากรในหน่วยงานมีความก้าวหน้าในวิชาชีพทั้งด้านเงินเดือนและวิทยฐานะ ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตยในการบริหารงาน

2.6 ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรอย่างพอเพียง ควรจัดให้มีการประชุมสรุปผลการ ดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนางานทุกครั้ง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยข้างต้นมีหลายประเด็นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อให้ ทราบสภาพแท้จริงที่เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.จากผลการวิจัยที่พบว่า บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก การจัดการศึกษาในปัจจุบันการนิเทศถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้นิเทศที่ประกอบไปด้วยผู้บริหาร รองผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศ เพราะการนิเทศเป็นกระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู โดยเน้นเรื่องการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียนและนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์แก้ปัญหาพร้อมกับครู มีการวางแผนอย่างเป็นระบบมีการกระทำรอบคอบทุกขั้นตอน ครูที่ได้รับการนิเทศจะมีการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

นอกจากนั้นผู้บริหารได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการนิเทศภายในโรงเรียน มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนิเทศ ซึ่งผู้นิเทศเหล่านี้มีความเข้าใจชัดเจนในเรื่องจุดหมายของการนิเทศ มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่องานนิเทศ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิ่ง ลัมประสาธ ที่ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโซนคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโซนคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธง เถลิ้ม บุญญาลย์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของการนิเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าระดับการใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน และสภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชุมพร จำปา ที่ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ทั้งโดยภาพรวม และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ บัณฑิต เสาวคนธ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจนิเทศกับการปฏิบัติเชิงประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละภารกิจ พบว่า ทุกภารกิจอยู่ในระดับมาก แต่แตกต่างกับผลการวิจัยของ สุนันทา เทพพิทักษ์ ที่ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนภาษาอนุสรณ์บางแค พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนภาษาอนุสรณ์บางแค ที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างกับผลการวิจัยของวิวัฒน์ ผู้จำนงค์ ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของ

ครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติระดับปานกลางในทุกด้าน

เมื่อพิจารณาตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการสร้างขวัญของครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อแยกพิจารณาตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้บริหาร (ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน/รักษาการในตำแหน่ง) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรนั้นมีความสำคัญมากกับการพัฒนาการจัดการศึกษา เพราะบุคลากรเป็นผู้ขับเคลื่อนให้ นโยบาย หรือแผนการจัดการของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ดังนั้นการสร้างขวัญกำลังใจของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูเป็นลำดับแรก จึงทำให้ด้านการสร้างขวัญของครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่มีอำนาจในการคัดเลือกบุคลากรที่ตรงกับสภาพปัญหา ความขาดแคลนของสถานศึกษา ไม่มีอำนาจในการคัดเลือกบุคลากรที่ตรงกับความต้องการ ต้องรอให้หน่วยงานต้นสังกัดคัดเลือกให้กับสถานศึกษา จึงทำให้ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สังวัฒนะ หงส์พิพัฒน์สกุล ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า การปฏิบัติด้านสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก

2.จากผลการวิจัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

2.1 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรเป็นที่ปรึกษาแนะนำที่ดี มีความเป็นกันเองกับบุคลากรอย่างกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามัคคี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ให้ความเป็นกันเองในการนิเทศ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน มีเมตตากรุณาให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่สถานศึกษาจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นในเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีให้แก่บุคลากร และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คลาร์ก (Clark) ที่ได้ศึกษาประสบการณ์ตรงในการนิเทศ และประโยชน์ของความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศ

ก่อให้เกิดความไว้วางใจทั้งคู่ ต้องเปิดเผย จริงใจ และใช้อำนาจออกแบบให้เห็นถึงความเป็นมนุษย์สัมพันธ์

2.2 ด้านผู้นำ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ดีในการบริหารจัดการศึกษาและเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ดี มีคุณธรรม มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ วางตัวอย่างเหมาะสมในฐานะผู้นำของโรงเรียน มีการติดตาม ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะการจัดการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาธินี โปร่งมาก ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า การนิเทศของผู้อำนวยการ และการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งโดยภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก และการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม คือ การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และสร้างบรรยากาศที่ดี

2.3 ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์มีแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ จัดระบบงาน และวางแผนงานในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ควบคุมภาระงานด้านอื่นๆ ของผู้บริหารเพื่อให้มีเวลาในการนิเทศติดตามงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรมีวินัยในตนเอง ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่สถานศึกษาจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นในเรื่อง การตัดสินใจสั่งการหรือมอบหมายงานดำเนินการตามขั้นตอนและเป็นกระบวนการตัดสินใจ การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการจัดองค์กรภายในสถานศึกษา

2.4 ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัด มีการคัดเลือกบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการด้านบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่จะปฏิบัติ ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อคำถามที่ผู้บริหารได้แสดงบทบาทด้านการนิเทศอยู่ในระดับดีในเรื่อง การช่วยให้บุคลากรที่เข้างานใหม่รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของสถานศึกษา การทำให้บุคลากรใหม่มีความอบอุ่นใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา และให้ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกซึ่งเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่สถานศึกษาจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นในเรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรให้ตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรสา ห้อยระย้า ที่ได้ศึกษาสมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติภารกิจงานนิเทศการศึกษา โดยภาพรวม คือ สมรรถภาพด้านการตัดสินใจด้านการมอบหมายงานบุคลากรและด้าน

การสร้างทีมงาน การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ให้การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบและความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน วางตัวเป็นกลาง ปราศจากอคติความลำเอียง สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานมีความก้าวหน้าในวิชาชีพทั้งด้านเงินเดือนและวิทยฐานะ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการบริหารงาน ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อคำถามที่ผู้บริหารได้แสดงบทบาทด้านการนิเทศอยู่ในระดับดีในเรื่องการให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ และนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา การทำให้สถานศึกษามีความสะดวก สบาย และปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และมีการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษามีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่สถานศึกษาจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นในเรื่องผู้บริหารมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ครูพอใจในงานที่ทำ และจัดให้มีการบริการต่างๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การอบรมตามที่ครูต้องการ

2.6 ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรอย่างพอเพียง ควรจัดให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนางานทุกครั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อคำถามที่ผู้บริหารได้แสดงบทบาทด้านการนิเทศอยู่ในระดับดีในเรื่อง การจัดให้มีการประชุมครู เพื่อช่วยให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ บุคลากรพร้อมรับการประเมินเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ จัดให้มีการอบรมในหน่วยงานตรงตามความต้องการของครู และมีการกำหนดวิธีการประเมินในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่สถานศึกษาจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นในเรื่อง การสังเกตการสอนของครู โดยครูยินดีให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมาน ศรีเครือ ที่ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร พบว่า แนวทางการนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนวัดวังน้ำขาว ด้านการอบรม ให้ความรู้กับผู้นิเทศงานควรสำรวจความต้องการในการศึกษาอบรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของทองหล่อ ดุ่มทองคำ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานนิเทศภายในของกลุ่มผู้นิเทศโรงเรียนวัดมะเกลือ พบว่า แนวทางในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนที่ต้องการอันดับแรก คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ รองลงมาคือ การพัฒนากลุ่มคน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิ่ง ลิ้มประสาธ ที่ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโซนคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน โดย

เรียงลำดับ ได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาบุคลากร การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนากลุ่มและการพัฒนาหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในเรื่องบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารควรให้บุคลากรมีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
3. ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาการคัดเลือกบุคลากรให้ตรงกับความต้องการ ช่วยสนับสนุนให้บุคลากรพอใจในงานที่ทำ มีการให้บริการ และพัฒนาตามความต้องการของบุคลากร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยดังกล่าวไว้ข้างต้น เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้แพร่หลายออกไป เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปจึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครู
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้ามาตรฐานการศึกษา : การนิเทศ. กรุงเทพฯ : อรุณ,
2540.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษา
ภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
2546.

กิตติมา ปรีดีดิลก. ผู้บริหารสากลนิยม : มุมหนึ่งของความคิด. ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารมือ
อาชีพ เพื่อแข่งขันในเวทีโลก. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง , 2547.

_____. “Instruction Leadership : บทบาทที่ไม่ควรลืม,” ในการบริหารเพื่อการปฏิรูปการ
เรียนรู้, 154-155. ชีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ และสัมมา ธนิตย์, บรรณาธิการ
กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง , 2545.

กิ่ง ลิมประสาธ. “การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โชนคุณภาพราชินีบุรณะ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2548.

ชารี มณีสรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : บริษัทบูรพาสาส์ จำกัด, 2542 .

_____. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : บูรพาสาส์น , 2542.

_____. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ไสภณการพิมพ์, 2540.

ชุมพร จำปา. “การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2548.

ดนตรี ศรีสุวรรณ. “การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พังงา.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2549.

ดุสิต ทิวถนอม. การนิเทศการศึกษา : หลักการและการปฏิบัติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร นครปฐม. : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

ดุสิต ทิวถนอม อ้างถึงใน วาสนา คงมัน, “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายใน
โรงเรียนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

ทองหล่อ คุ่มทองคำ. “การปฏิบัติงานนิเทศภายในของกลุ่มผู้นิเทศโรงเรียนวัดมะเกลือ.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

ธีระ รุญเจริญ. “ผู้บริหารสถานศึกษาเมื่ออาชีพ.” ในการบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, 36-39. ธีระ รุญเจริญ, ปรัชญา กล้าผจญ และสัมมา รธนิตย์, บรรณาธิการ กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2545.

ธงเฉลิม บุญญาลัย. “การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของการนิเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

นิวัตร นาคะเวช. กลยุทธ์การบริหารเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, 2540.

บันลือ พฤษะวัน. การนิเทศภายในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2540.

บัณฑิต เสาวคนธ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจนิเทศกับการปฏิบัติเชิงประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. มิติใหม่การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ชีรพงษ์การพิมพ์, 2540.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

มาลี กิจเจริญ. “การนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

วัชรรา เล่าเรียนดี. “การนิเทศการสอน.” เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 432412 สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.

วาทินี โปร่งมาก. “การนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

วิวัฒน์ ตูจันงค์. “ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการ
นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2546.

ศดิโส ศรีสวัสดิ์. “การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.”

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

สังัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มิตรสยาม , 2530.

สมาน ศรีเครือ. “การนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร.” การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

สังวัฒน์ หงส์พิพัฒน์สกุล. “ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพ
ความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร , 2543.

สุนันทา เทพพิทักษ์. “การนิเทศภายในโรงเรียนภาษานูสรณ์บางแค.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร , 2548.

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. แผนยุทธศาสตร์การนิเทศเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
เอกสารลำดับที่ 34 /2541. กาญจนบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ,2541.

_____. “แผนปฏิบัติการโรงเรียน ปีงบประมาณ 2444”. 2544. (อัดสำเนา)

_____. ระเบียบและแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ พ.ศ.
2533 กาญจนบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ , 2541.

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปอพลอย. ผู้บริหารกับการนิเทศ. กาญจนบุรี : สำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอปอพลอย, 2542.

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน. แผนปฏิบัติการโรงเรียน ปีงบประมาณ , 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. หน่วยศึกษานิเทศก์. คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน โดย
การสังเกตการณ์สอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

- _____ . กองพัฒนาบุคคล. คู่มือผู้บริหารโรงเรียน : การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____ . การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนในศูนย์วิชาการ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540.
- _____ . กระทรวงศึกษาธิการ. มีการนิเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียน ตาม
แนวทางปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพิเศษ, 2539.
- _____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว , 2542.
- _____ . ชุดสื่อและเครื่องมือนิเทศการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุ สภา
ลาดพร้าว , 2540.
- อรสา ห้อยระย้า. “สมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการกิจการนิเทศ
การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
เพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2545.
- อุทัย ปลีกคำ. “สภาพปัญหาและความต้องการการดำเนินงานนิเทศ ภายในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย.” สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย,
2545.
- อุไรวรรณ ดำนานทอง. “สมรรถภาพของผู้นิเทศในโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2546.

ภาษาต่างประเทศ

- Adams, Harold P. and Prank G. dickey. Basic Principles of Supervision. New York :
American Book Co, 1996
- Allan, Glatthorn A. Differentiated Supervision. Washington, D.C. : Association for
Supervision and Curriculum Development, 1984.

- Ann, Clark. T. An expioration of Combined Distance and Direct Supervision experiences.
Dissertation 2004 Oregon state university [online], Accessed 22 December 2004.
Available from <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/3115457>.
- Best John W. Research in Education Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice –Hall Inc. , 1970.
- Briggs, Thomas H. and Justman, Joseph. Improving Instruction Through Supprvision. New York : Macmillan Co, 1995 .
- Burton, William H. and Brueckner Lee J. Supervision : A Social. 3 rd ed. New York : Appieton Century - Crofts, 1995.
- Campbell Road F. and others, Introduction to Educational Administration. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon , Inc, 1978 , 116.
- Christopher, Anderson E. “Comparing Supervisory Needs of Substance Abuse Counselors Across Developmental Levels” philosophy dissertation of The University of IOWA, 2000.[Online], accessed 2 February 2004. Available from <http://www.lib.Umi.com/dissertation/fullc/3050766>.
- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row Publisher, 1974.
- Franseth, Jane. Supervision as Leadership. New York : Row perterson Co, 1962.
- Glickman, Carl D. Stephen P. Gordon, and Javita M. Ross – Gordon. Supervision of Instruction : A Developmental Approach. 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon, 1995.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw – Hill Book Co., 1973.
- Gwynn, Minor John. Theory and Praticce of Supervision. New York : Dodd, Mead & Company, 1974.
- Howard, Edmeier and Nicklaus, Janice. “The Impact of Peer and Principal Collaborative Supervision on Teacher Prust, Commitment, Besire for Collaboration, and Efficacy,” Dissertation Abstracts International (1999) : 2001 - A.
- Harris, Ben M. Supervisory Behavior in Education. 2nd ed. Englewood Cliffs, NewJersey : Prentice – Hall Inc., 1975.

- _____. Supervisory Behavior in Education. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall Inc., 1985.
- Katz, Robert L. Skills of an Effective Administrator. Harvard Business Review. Vol. 33, 1978.
- Katz Daneil. and Robert Kahn L. The Social Psychology of Organization. 2nd ed. New York John Wiley & Sons, 1978.
- Likert Rensis , New Pattern of Management. New York : McGraw – Hill, 1961.
- Marks, James Robert. Emery Stoops, and Joyce King Stoops. Handbook of Educational Supervision : A Guide for the Practitioner. Boston : Allyn and Bacon inc., 1978.
- Moore George Wyatt. “The Supervision and Evaluation of Hight School Principals as Described By Central Office Administrators.” Dissertation Abstracts Intemational. 61, (5 November 2000) : 1698 – A.
- Neagley, Roos L. Handbook on Effective Supervision. of Instruction New Jersey: Prentice – Hall, 1984.
- Oliva, Peter F. Supervision for Today s School. New York : Thomas Y. Crowell, 1976.
- Sergiovanni, Thomas J. and others, Educational Governance and Adminstration. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall, Inc., 1980.
- Silva, Diane Yendol. and Nancy. Fichman Dana. “Collborative Supervision in the Professional Development School,” Dissertation Abstracts International. 16 (2001) : 45 – A.
- Wiles, Kimball. Supervision for Better School. 3rd ed. Eglewood : Cliffs, NewJersy : prentice – Hall, 1983.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ 0520.203.2 / ว 396

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

24 ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียนรายชื่อคังแนบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนางปฐมา สิทธิสร รหัสนักศึกษา 47252403 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอกความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความ เทียงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ภาควิชาฯ ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. / โทรสาร 0-3421-9136

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. นายอนันต์ กัลปะ

การศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
ชลบุรี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2

2. รองศาสตราจารย์ ศุภิต ทิวถนอม

การศึกษา วิชาเอกการบริหารการศึกษา

M.A. (E.D. ADM. Florida USA) อดีตหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. นายประคอง บัวปรอท

การศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการนิเทศการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ศิษยานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2

4. นายคงคา จุลกิจวัฒน์

การศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้อำนวยการโรงเรียนพนมทวนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี
เขต 2

5. นางสุปราณี นาคราช

การศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านทวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กาญจนบุรี เขต 2

ภาคผนวก ข
หนังสือขอตกลงเครื่องมือ

ที่ ศธ 0520.203.2 / 401

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

29 ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือ

เรียนรายชื่อแนบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนางปฐมา สิทธิสร รหัสนักศึกษา 47252403 นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ให้นางปฐมา สิทธิสร ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ภาควิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. / โทรสาร 0-3421-9136

รายชื่อสถานศึกษาที่ทดลองเครื่องมือวิจัย

เรื่อง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

1. โรงเรียนวัดเขารักษ์
2. โรงเรียนวัดหนองปลิง
3. โรงเรียนวัดคอนแสลบ
4. โรงเรียนบ้านห้วยยาง
5. โรงเรียนบ้านวังไผ่
6. โรงเรียนอนุบาลห้วยกระเจา
7. โรงเรียนบ้านช่อง
8. โรงเรียนบ้านไผ่สี
9. โรงเรียนบ้านเขากรวด
10. โรงเรียนบ้านอ่างหิน

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) / ว. 135

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

16 มกราคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนางปฐมา สิทธิสร นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตสาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา สาขาภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง
“บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี” มี
ความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน ครูวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อ
ประกอบการทำการค้นคว้าอิสระ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งครูทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่นักศึกษา
ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชีณะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร. 0-3421-8788, 0-3424-3435

ปณิธานของบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งมั่นให้บริการ พัฒนางานให้มีคุณภาพ”

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale	Scale	Corrected	
	Mean	Variance	Item	Alpha
	if Item	if Item	Total	if Item
	Deleted	Deleted	Correlation	Deleted
A01	123.5333	112.8092	.5774	.9291
A02	123.7333	113.7885	.4438	.9309
A03	123.4000	113.8345	.6554	.9286
A04	123.6333	111.8954	.6011	.9288
A05	123.7667	113.5644	.3787	.9324
A06	123.5333	112.1195	.6309	.9285
A07	123.3667	113.6195	.6927	.9283
A08	123.5667	113.4264	.5307	.9297
A09	123.7333	115.0989	.4830	.9302
A10	123.9000	117.1276	.3228	.9318
A11	123.8000	115.5448	.4735	.9304
A12	123.7000	111.3207	.7221	.9274
A13	123.9667	113.6195	.6340	.9287
A14	123.7333	111.9954	.6801	.9280
A15	123.6667	113.4023	.6095	.9289
A16	123.7667	112.8057	.4822	.9305
A17	124.1000	113.5414	.5120	.9299
A18	123.8333	114.6264	.4539	.9306
A19	123.8333	110.5575	.7108	.9274
A20	123.7333	111.5816	.6486	.9282
A21	123.7333	108.2713	.8325	.9256
A22	123.7667	113.4954	.5708	.9292
A23	123.7333	112.2023	.6018	.9288
A24	123.7333	113.7195	.4886	.9302
A25	123.9333	114.2713	.4397	.9308
A26	123.8667	116.1885	.2599	.9336
A27	123.7667	112.2540	.5186	.9300
A28	124.2667	112.9609	.5694	.9292
A29	123.9000	114.5069	.4479	.9307
A30	123.9667	113.8954	.4852	.9302

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .9318

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัด
กาญจนบุรี

.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา 1 ท่าน
 - 1.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - 1.2 ครูผู้สอนจำนวน 2 ท่าน
 - 1.2.1 ครูวิชาการ
 - 1.2.2 ครูผู้สอน
2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ
 - 2.1 เพื่อทราบบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอ
พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
 - 2.2 เพื่อทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
3. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทด้านนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน
30 ข้อ
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอบถามปลายเปิด (Open ended) จำนวน 6 ข้อ

ขอความกรุณาท่านได้โปรดให้ข้อมูลตามสภาพจริงที่ปรากฏในสถานศึกษาของท่านและกรุณาตอบให้
ครบทุกข้อ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่สถานศึกษา และขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบทางลบต่อท่านหรือ
สถานศึกษาของท่านแต่อย่างใด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากทุกๆท่าน ขอขอบคุณมา
 ณ โอกาสนี้

นางปฐมา สิทธิสร

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง **บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี**

.....

ตอนที่ 1

คำชี้แจง

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความตามความเป็น
จริงของท่าน

ข้อ	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1.	เพศ () ชาย () หญิง	[]
2.	อายุ () ไม่เกิน 30 ปี () 31- 45 ปี () 45 ปีขึ้นไป	[]
3.	วุฒิทางการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี	[]
4.	ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน () ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการ โรงเรียน/รักษาราชการแทน () ครูวิชาการ () ครูผู้สอน	[]
5.	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง () ไม่เกิน 5 ปี () 6- 10 ปี () 11- 15 ปี () 16- 20 ปี () 21- 25 ปี () 26 ปีขึ้นไป	[]
6.	ขนาดของสถานศึกษา () ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน) () ขนาดกลาง (มีนักเรียนไม่เกิน 121- 300 คน) () ขนาดใหญ่ (มีนักเรียนไม่เกิน 301 คนขึ้นไป)	[]

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
ตามความคิดของท่าน

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารมีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารมีการปฏิบัติระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารมีการปฏิบัติระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารมีการปฏิบัติระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารมีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ข้อ	บทบาทด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	ด้านมนุษยสัมพันธ์						
1.	จัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกันให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา						[]
2.	มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง						[]
3.	มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย						[]
4.	ให้คำปรึกษา แนะนำแก้ไขปัญหที่อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและขัดแย้งในสถานศึกษา						[]
5.	จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีให้แก่บุคลากร						[]
	ด้านฐานะผู้นำ						
6.	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความสามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน						[]
7.	ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มุ่งมั่นขยันอดทน เสียสละและอุทิศตนเพื่อทำงานในหน้าที่						[]
8.	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในการพัฒนางาน						[]
9.	บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา						[]

ข้อ	บทบาทด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
10.	บุคลากรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา						[]
	ด้านการจัดการและดำเนินงานในหน่วยงาน						
11.	พัฒนาการจัดองค์กรภายในสถานศึกษา						[]
12.	ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ						[]
13.	การตัดสินใจสั่งการหรือมอบหมายงานดำเนินการตามขั้นตอนและเป็นกระบวนการตัดสินใจ						[]
14.	สนับสนุนการตัดสินใจของเลขาธิการส่วนใหญ่และร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ						[]
15.	ส่งเสริมให้ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันในกลุ่ม เพื่อให้เกิดวินัยในตนเองและกลุ่ม						[]
	ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร						
16.	มีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา						[]
17.	แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรให้ตรงกับความต้องการ						[]
18.	ให้ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือก						[]
19.	ช่วยให้บุคลากรที่เข้างานใหม่รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของสถานศึกษา						[]
20.	ทำให้บุคลากรใหม่มีความอบอุ่นใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง						[]
	ด้านการสร้างขวัญของครู						
21.	ผู้บริหารมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ครูพอใจในงานที่ทำ						[]
22.	มีการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษามีความสะอาดสบายและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน						[]
23.	ทำให้สถานศึกษามีความสะอาด สบาย และปลอดภัยในการปฏิบัติงาน						[]
24.	ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา						[]

ข้อ	บทบาทด้านการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
25.	จัดให้มีการบริการต่าง ๆ เช่น กลุ่มมือครู การศึกษาต่อการอบรมตามที่ครูต้องการ						[]
	ด้านการพัฒนาบุคลากร						
26.	จัดให้มีการอบรมในหน่วยงานตรงตามความต้องการของครู						[]
27.	จัดให้มีการประชุมครูเพื่อช่วยให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ						[]
28.	สังเกตการสอนของครู โดยครูยินดีให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน						[]
29.	มีการกำหนดวิธีการประเมินในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา						[]
30.	บุคลากรพร้อมรับการประเมินเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ						[]

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสอบถามปลายเปิด (Open ended) จำนวน 6 ข้อ

คำชี้แจง โปรดเขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านฐานะผู้นำ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดการและดำเนินงานในหน่วยงาน

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการคัดเลือกและใช้ประโยชน์บุคลากร

.....

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการสร้างขวัญของครู

.....

.....

.....

.....

.....

6. ด้านการพัฒนาบุคลากร

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางปฐมา ลิทธิสร
ที่อยู่	71/2 หมู่ 6 ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัด กาญจนบุรี 71140
ที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านหลุมหิน ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัด กาญจนบุรี 71140 โทรศัพท์ 034 – 531699
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จากวิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2523	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)
พ.ศ. 2526	สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2547	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2550	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2522	ครู 2 โรงเรียนบ้านห้วยด้วน อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2527	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านห้วยด้วน อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2529	ครูใหญ่ โรงเรียนบ้านเขาเขียว อำเภอโป่งพลอย จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2534	ครูใหญ่ โรงเรียนบ้านหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2544	อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนวัดพังตรุ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2547	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดพังตรุ อำเภอนมทวน จังหวัด กาญจนบุรี
ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลุมหิน อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี